

UNIVERSAL
LIBRARY

OU-232893

UNIVERSAL
LIBRARY

مکتوبہ معروفہ از امام علیؑ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اِنَّ الْاَوَّلَیَّاءَ الْاٰتِیَاتِ

مکتوبہ معروفہ از امام علیؑ در تذکرہ سال فقید و کرامت امام علیؑ

انفاس حمیه

المعروف مکتوبات حضرت

مکتوبہ معروفہ از امام علیؑ در تذکرہ سال فقید و کرامت امام علیؑ

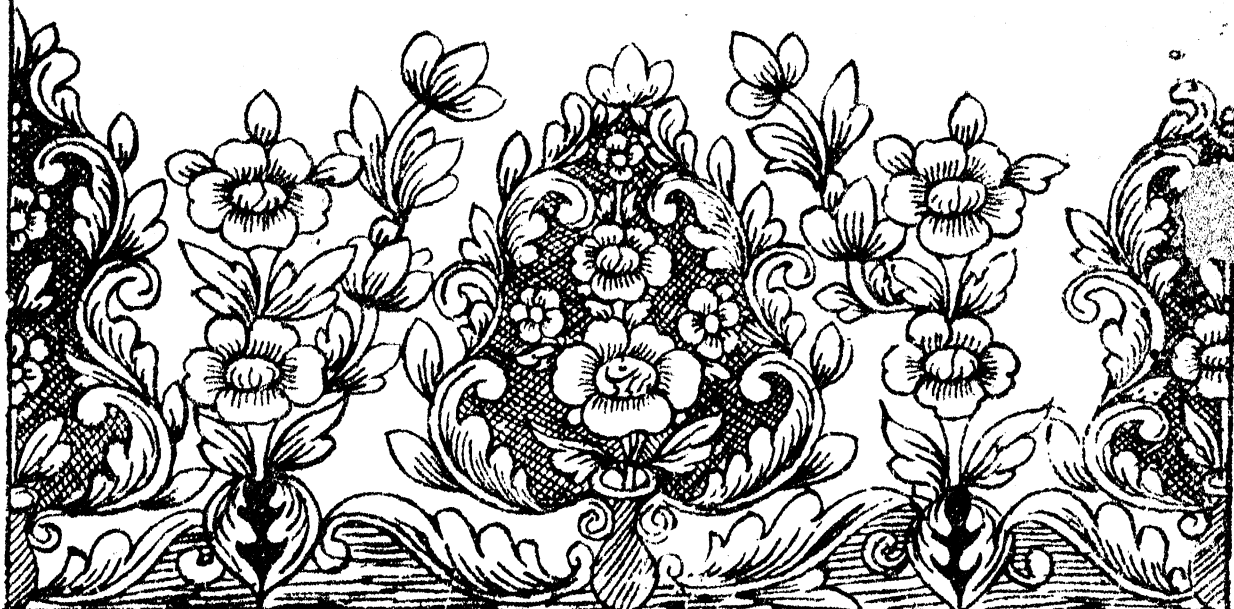
شاه عبدالرحیم صاحب

مکتوبہ معروفہ از امام علیؑ در تذکرہ سال فقید و کرامت امام علیؑ

حقوق کاتبی از شیخ محفوظ علی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي هدانا لهذا الصراط المستقيم ووقفنا الى معارج الشهير القويم
والصلوة والسلام على من سوله صاحب الخلق العظيم وآله واصحابه
الهداة الى النعيم المقيم

ابا بديع ميگويد بنده ضعیف و نحیف راجی به رحمت الله اهل الله غفر الله له و لابائه العظام و احسن
الیه و لو الاله الامه الکرام که مسودات مکتوباتی تا که حضرت معاف دستگاه حقائق انبیا جمع
کمالات ظاهری و باطنی منبع مکرم حسنات صوری و معنوی زبده مفسرین و قدوه محمدین حقا
والدی حضرت شاه عجب الرحیم صاحب الله ظللال جلال علی رؤس المسترشدين المریدین که بنام بعضی مریدان
خوش اعتقاد و خلفار کمال الشاد رفزده کلک معنی سلک میفرمودند و اینهم می آید و درم و از مطالعه آن مخزن این معارف
سعادتی از در ختم چون نظر فیض حضرت ایشان آن راق که بدست این کهنین مستفیدان که تشریح تسعدان در زخاند و در
که ای اهل الله این را مرتبید ساخت و بتالیف آن باید پراخت تا فائده آن تم و آنچه باشد پس اقتضای الامر العاقلین بود
را ترتیب و بانفاس جمیعیه سوم گردانید و الله الموفق الترتیب علیه توکلت الیه انیب تنبذ قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم لا یرحم الله من لا یرحم الناس ترجمه رحمت میکند خدا تعالی بجزت خاص کامل خود کسی که رحمت نمیکند
آدمیان قال رسول الله صلی الله علیه و سلم الیرحمون یرحمهم و من فی الارض یرحمکم

من فی السماء۔ ترجمہ رحمت و شفقت کنندگان بر خلق را رحمت میکند رحمان جل شانه رحمت
 کنید کے را کہ در زمین است از آدمیان از تیکان و بدان و رحمت بر بدان آنست کہ ایشان را
 از بدی بازدارید یا رحمت کنید بر ہر کہ قابل رحمت کند شمارا کہے کہ در آسمان است ملک و قدرت
 وے و تخفین آسمان بجهت کمال وسعت و علو ارتفاع است یا مراد ملائکہ اند و رحمت کردن
 ایشان دعا و استغفار و طلب رحمت است از جناب حضرت عزت برائے رحم کنندگان با مراد
 حفظ ایشان است از موزیات از شیاطین جن و انس آے طالب قرب مولے و آے قاصد سعادت
 دنیا و عقبے شفقت بر عباد حق و رحمت بر خلق قادر مطلق خاصہ حضرت خداست و صنعتی است از
 صفات کاملہ انبیا و اولیا پس جد و جہد تا بر ہر نیک و بد چون آفتاب بتاب و بر سو خلق خلق
 صبر کن و از رحمت و شفقت بر ایشان روے متاب کلماتے چند از اخلاق انبیا مرتبہ بلند و اوصاف
 اولیا از جہد از گوش جان پاک نہ از گوش آب و خاک بشنو۔ شائد کہ تخصیص تحقیق بدرقہ توفیق
 از حسیض نقلید بذروہ تحقیق برسی و بحکم الدال علی الخیر کفاعلا در این درویش دلریش غلیل البصا
 عدیم البصاعثہ داخل این گردہ باشکوہ گردد و اللہ الموفق۔

در خبرست کہ در عالم غیب و ممکن بے ریب خطاب مستطاب از جناب قدس مآب بعی علی نبیا و
 علیہ الصلوٰۃ والسلام در رسید کہ آے عیسیٰ اگر خواہی کہ از اخض خاصان و اقرب مقربان باباشی
 بر تو باد کہ چہار کردار لازم کنی۔ باش مشفق بر خلائق ما بھو آفتاب عالم کہ بر ہر نیک و بد بتابد نہ از تاب
 نیک وے را افتخار و نہ از تابش بد ویرا عا چون ترا منظور حسن ماست بانیک و بد خلق چہ کار
 بدی را بدی سہل باشد بجز اگر مردی حسن لے من اس۔ و باش حلیم ذاق بھو آب کہ مے رود آنجا کہ
 می برند اگر چہ وی را بزنند و برند و حیات بخش حیوانات و نباتات است و مطہر لوث نجاسات و مکروہات
 و من الماء کل شے۔ و باش بھو زمین کہ مردم بران گناہان میکنند و او فرو نرے رود و قاذورات
 را بروے مے افکنند و او بر شیرین میدہد تو نیز بر اشارات حسن معاملہ کن۔ و باش متواضع بھو
 بوم دالم سہرا فگندہ و شب زندہ دارد و خبرست کہ موسے بن عمران علیہ الصلوٰۃ والسلام من الرحمان
 بدرگاہ حضرت آقہ قاضی الحاجات مناجات کرد کہ بار عصلے از چہ شایان رسالت و مکالمت خود گردانید
 حضرت غر شانہ و عظم برہانہ فرمود کہ لے موسے یاد کن آن روز کہ گو سفندان شعیب پیغمبر سچو از بدی
 گو سفندے بر سید خود ہم بسیار و دید و ترا ہم بسیار دو ایند بعد از شفقت بسیار رحمت بشمار
 آن را گرفتے خواستی کہ بعضا بزنی پس تو مرایا کردے و عصا از دست بینداختی ہر دو سر و آن

نہ

نہ

اگر تھی برہم خود چشم آن بوسہ وادی و کفے اے صیب من نفس خود را بخانیدی و مرا اسم اپنا دادی
 و ویرا بردوش خود انداختہ بجایش آوردی پس بدان رحمتے و شفقتے کہ بر خلقت من کردی
 مرتبہ رسالت و مکتبہ مکالمت تو عطا کردیم۔۔۔ در خیرست کہ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود
 کہ خیر الناس من ینفع الناس یعنی بہترین مردم کے ست کہ نفع رسانند پر دم و فرمود علیہ
 السلام من کان فی حاجتہ اخیرہ کان اللہ فی حاجتہ بہر کہ باشد ساعتے در روان
 کردن حاجت برادر مسلمان می باشد حق تعالی در روان کردن حاجت آن ساعی ہم در دنیا و
 ہم در آخرت۔ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ دوزن بودند یکے صالحہ نیک کار و دوم
 طالحہ بد کار زن صالحہ گر بہ رادر خانہ بستہ جائے رفت آن گر بہ ہیچ چیز بخوردن نیافت از علیہ
 اگر سنگی ہما بخامرد و آن زن طالحہ در صحرای بوقت گراما از رہے بر سر جائے رسید سگے را دید کہ از
 غایت تشنگی زبان از دہان بر آوردہ گرد چاہے گر وید و نہا کہ بر سر سنگہا بودے رسید۔ آن
 زن را رحمت و شفقت غالب آمد و او در چاہ انداخت رسن را کوتاہ یافت سوے سر خود بر پید
 و تاقہ بجائے رسن ساخت آب بر آورد و لبیک داد و بادشاہ بے نیاز و حضرت بی انبار فرمود کہ
 آن بد کردار را بہ شفقتے کہ برسگ تشنگہ در بہشت بجائے آن زن نیک کار کردیم وزن نیک کار
 رادر و نرخ بجائے زن بد کردار در آوردیم آی برادر ازین حدیث غریب و قصہ عجیب عبرت در
 عبرت مے آید و حیرت در حیرت مے افزاید کہ افعال آن بادشاہ برحق و قادر مطلق معلل تغلیل و اعراض
 نیست و جزا و سزا مروط مبادلہ و اعراض نہ خَلَقْتُ الْخَلْقَ لِلْحِنَّةِ وَ الْكِبَالِي وَ خَلَقْتُ الْخَلْقَ
 لِلنَّارِ وَ الْكِبَالِي۔ یعنی پیدا کردم گر و مے رادر بہشت بے سابقہ حکم من پاک ندارم از کسے آنجا
 و لہا کباب میگردند و جگر با پر آب ہوش مدہوش و عقل خراب و جانہا در اضطراب لایسئل عمنما
 یفعل و وہمہ سائلون۔ مشعر کس را نہ پرسد کہ باز پرسد ز کلال بد کہ بہر چہ می سازی و چون
 میکنی : آخرین دارنار اگذاشتے است و ہذا بقا و جزا پیوستنی است پیراہن نفسانیت و تشنج
 و اناخیر منہ را صد چاک کن و دستار و کلاہ تکبر و تجبر و تہمت و نخوت را از سر بیگن و از سر خود
 تو وہ خاک اعتماد از خود کردار برداری و نظر بر فضل و کرم غفار بگمارے۔ تا توانی راستے بدلہا
 و شفقتے و رحمتے خلق خدا برسان و خود را از ہستی موہوم و صفات سمیات برہان آی طالع
 سوے نگر کہ از راحت رسانیدن حیوانے جہنمی را جنتی کرد و اگر از راحت رسانیدن انسان
 حضرت رحمان ترا قریب جمال با کمال خویش رسانند و سعید ابدی گردانند بعینیت و از اذیتہ

و سید اکرم گری را رازے دورخ فی سابقہ عمل

حیوانی بهشتی دوزخی گشت از اذیت دے کہ حرم انوار حق تعالیٰ محل اسرار علیہ السلام
 باسفل سافلین او فتنہ دورست اعادنا اللہ من ذلک ولیندر قائلہ سے اینجا بنون شیخ
 نیز زود بنیم خس پندل را بدست آرمین بیشترت و بس پند معصیت آن است کہ نزد مقرب
 کہ حسنات الابرار سیئات المقربین است فنون شیخ حقیقی کہ کشف و کرامت و طے و طیران
 و تصرف بر آسمان و غیر ہاست مقدار نیم خس نیز زود دل بدست آوردن است کہ دل سلیم
 از غیر حق و صفات ذمیمہ است حاصل کرد آن و بدے سلیم کہ گنجینہ اسرار خداست و خزینہ انوار
 موئے ست راحتے برسان کہ مشرب مقربان و مذہب عاشقان ہمین است نہ آنکہ تمنا ہر دل را
 بجا آوردن گو کہ تمنا در قتل و دزدی و خمر خوردن باشد خوش گفت آنکہ گفت رباعی دوراہ خدا
 دو کعبہ آمد منزل پیک خانہ کعبہ است و یک خانہ دل پتا بتوانی زیارت دلہا کن پتا کافزون
 ز ہزار کعبہ آمد یک دل پتا و خبر است کہ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم با پیرزہا میگفت ہر حاجتے کہ
 در بدن بگوئید من حاجت شمارا و اگر دادم در خبر است کہ دختر ز نے آمد و گفت یا رسول اللہ ما در
 من باتو حاجتے دارد تراے طلبد فرمود کہ بہر کوچہ کہ مرا بخواہی برے پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم
 فرمود کہ حق سبحانہ تعالیٰ را بہر رحمت و شفقت است یکچہ و رحمت را در تمامہ خلقت حیوانات و جن
 و پری و بگری و بتری بہادہ کہ با او مادر با بچہ ہا را شیر میدہند و دانہ میخورانند و تربیت میکنند
 و حیوان صاحب ستم ستم خود را از بچہ معلق میدارد کہ ایذا بچہ نہ رسد و نہ صد و نو د جزو رحمت
 حق تعالیٰ برای عاصیان امت من نگاہداشت است تا بان رحمت ارحم الراحمین و اکرم الاکرمین
 کہنہ گاران امت مارا بنوازد و بے واسطہ دیگرے کار ایشان را سازد پس اے طالب حق
 بِحکم تَخْلُقُوا يَا خَلْقَ اللّٰهِ بجد و جہد تمام بخلق باین اخلاق خلق علیہ و انصاف باین صفت سنیہ
 باید کرد تا حضرت موئے و مبداء علی جل و علی مناسبت و مشابہت حاصل گردد و بہ نجات ابدی سعاد
 سرمدی واصل شود در کتب اخلاق آمدہ کہ شخصے بود کہ ہمیشہ قوت خود را از شکار کردے و معیشت
 روزگار خود را بہ ہمین جیلہ بسر بردے روزی لشکار رفت آہورا با بچہ دید اسپ را عقب آہو و بچہ اش
 بد و ایند آہو قوی برد وید و بچہ ضعیف میند بقید وے گردید آن بچہ را دست پابستہ بر فک زمین
 بستہ می برد ناگاہ آہو زیدہ از غلبہ محبت بچہ خود و دیدہ بادل بریان و چشم گریان نزد آن شخص آمد
 و از غایت محبت از ضرب و سیلت خود ترسید محبت آہو بدل شکاری اثر کرد بچہ را از قید بر ہانید
 و راحت بدل آہو رسانید آہو بزبان بیزبانی بدر گاہ حضرت آکہ سند عا در حق آن شکاری کردے الفور

پس پدید آمدن این شد با توفیق از عالم غیب و از پرده لاریب آواز داد که ای راحت رساننده دل خلق مرا
 سیرت این راحت رسانیدن ترا مرتبه سلطنت دادیم در اندک زمانه آن مرد با شاه گشت ای
 درویش از راحت رسانیدن حیوانی بدرجه سلطنت و نیوی رسید از راحت رسانیدن انسان که
 بدرجه سلطنت اخروی و قرب حضرت محمد مصطفی برسی عجب و بعینیت مروی است که در وقت
 خلافت حضرت ابوبکر صدیق زالی بود ضعیف از کار مانده از ضعف در گوشه افتاد و هیچ کس
 ندانست که خدمت وی کند و رحمت وی گشت با امیرالمومنین عمر رضی الله عنه هر شب در کلبه او
 بیامد و جاروب زد و آب آوردی و آتش کرد و هر حاجتی که زال داشته همیام فرود
 شبی عمر بر سم قدیم بیامد و در نزد زال رفت زال گفت تو کیستی گفت عمر آمده ام تا حاجت ترا همیام
 کنم زال گفت پیش از تو پیر بیامد و همه همیام کرده رفت عمر باز گشت چند شب متواتر آمد و
 زال همان جواب گفت - عمر در تعجب شد که آن پیر که خواهد بود شبی حضرت عمر کین کرد تا در میان
 پیر را چون نگاه کرد ابوبکر صدیق بود رضی الله عنه پس عمر رضی الله عنه گفت که من حسد نکرده ام
 ترا ای ابوبکر آنچه در باطنی سابق این خیرات - آورده اند که سلطان اولیا با این زید سطامی رحمة الله علیه
 در شهر همدان رفته بود آنجا زحمتی شد بجهت تدوی تخم معصفر خرید از آن نخته بخورد و آنچه باقی ماند
 گوشه دستار بسته در شهر بطام آمد چون در خانه رسید آنرا کشاد میان آن تخمها سورجه پخت
 گفت این سورجه غریب است باز همدان برم - سفر کرد و از برای یک سورجه در شهر همدان آمد
 در مقامات مذکور است که بقبله اولیا و کعبه اصفیا مقتدای اهل صفا هادی طالبان راه خدا مجتوب
 رب الارباب قطب الاقطاب صاحب طریقه علیه حضرت خواجه بهارالدین نقشبندی قدس
 سره مجذوب صاحب تصرفی ملاقات کرد ای خواجه اگر خواهی که راه باطن را بر تو بگشایم راه
 راه خلق را از جنس و خاشاک و نجاسات و ملوثات پاک کن حضرت خواجه باشارت آن مجذوب
 محبوب تاملت هفت سال علی سائر الاحوال کو چها و بازارها را از نجاسات و ملوثات با بلخ وجود
 پاک می ساخت بعد از مدت هفت سال آن مجذوب مرغوب با خواجه ملاقات کرد و گفت ای
 خواجه اگر قرب خدا می خواهی خدمت خلق بے تفرقه کن یعنی صاحب باشد یا طایح فاسق شود یا فاجر
 انسان باشد خواه حیوان و خوش باشد یا بیور همه را خدمت الله میکن حضرت خواجه مقتضای امر
 مجذوب خدمت خلق بجای آورد روزی بیرون شهر میرفت ماده سگ در گور کهنه بچه یاد داده
 بود تشنگی و گرسنگی بر آن ماده سگ غلبه کرد و شیرینه داشت که بچه با بخورند

ماده سگ از راه شفقت از بچه با جدا نمیشد و بچه با شور و غوغا میگردند حضرت خواجه لطف است که
 دانست که ماده سگ از تشنگی و گرسنگی شیر ندارد و که بچه با دهد حضرت خواجه در شهر آمد و در وکان
 حسن نان نوای آمده گفت که این خرقه مرا بگیر و چند نان و کباب بده حسن نان نوای گفت ای
 درویش اگر گرسنه نه ز قدر که توانی بخور و اگر حاضری تعش داری چنانچه کار جوانان است هرگز
 نان مرا بر تاسم گنهگار نگردم و تو آتم نه شوی - حضرت خواجه فرمود که ترا بپای نان میدهم ترا
 باین گفتاوسه چه کار حسن گفت که من بپای نمی گیرم را نگان میدهم القصد حضرت خواجه آوند
 پیر از آب و چند نان و کباب گرفته بیرون شهر برد و حسن از راه سوراظن و تحبیس عقب خواجه
 پنهان میرفت حضرت خواجه آوند آب و نان و کباب پیش ماده سگ نهاد و دوست بسته
 با ادب ایستاده ماند ماده سگ نان و آب بخورد و غلطان شد و دست و پایی بسوی آسمان
 کرد به زبانی که داشت است دعا کرد حسن گفت که من چه چشم خود دیدم که انوار شمار از مهلت
 آسمان به عنایت حضرت رحمان بر حضرت خواجه قطب زمین و زمان ریزان و افشان بود و از
 عرش تابه فرش حضرت خواجه را منکشف شد و من مهر خود را بر قدم خواجه نهادم و عذر سوراظن
 خود را خواستم و استدعا بعبیت و ارادت کردم حضرت خواجه فرمودند که چون ز نام هدایت بدست
 من عنایت کنند اول از مریدان من تو باشی - مروی است که امیر المومنین علی کرم الله وجهه بر ای
 میرفت زیر پایی مبارک او مورچه را با پانگالی و ملائی حامل شد به زبان نیاز به درگاه بی نیاز عزائم
 داد خواه شد و از شوق در دمی نالید و هر دو دست می مالید و می گفت خداوند در تمام عمر خود یک
 نفس غفلت نورزیده ام و یک دم عذاب مفارقت از ذکر تونه دیدن ام مرا معذور دار که از در دبیلت
 شده ام حق تعالی فرمود ای مورچه روز بازخواست از علی حق ترا درخواست کنم باز به جناب قدس
 مآب عرض نیاز کرد که خداوند از علی خطا پایی بر من افتاد نه عدا امید دارم که خطای علی را عطا
 فرماید - آنحضرت صلی الله علیه و سلم حضرت علی را در خواب فرمودند که ای علی چرا بر زمین با پیش
 نه نهادی اگر شفاعت آن مورچه نبود ای در مهلکه می افتاد ای کاره بناید کرد که بعد از آن
 محتاج به عذر و شفاعت شوی ای برادران اهل وفا و مخلصان با صفا قصه عجیب که نصیب
 و حصه این غریب است از گوش جان و از حسن ایقان بشنوید که روزی در کوچی از کوچهای
 شهر اکبر آباد می رفتم در وقت غلبه سران از بارش وافر کل و لاریتکار گشته سگ بچه در آن
 کل دلائی غرق شده و در مانده ناله بار و لعن پای بیار و فریاد پای بشمار میکرد و در پای

فریاد در محنت و شفقتی بنزد دل داشتیم و معتقرب این واقعته در همان کویچه باقلق واضطرار
 در مشاهده زلف پرینج و تاب معشوق حقیقی و محبوب تحقیقی چنانچه ارباب ذوق و مواجید و اصحاب
 عشوق و توحید را می باشد باحیرت و حیرانی و با تمام درد سر گردانی اگر براه عشق رسیده و شتر آ
 محبت چشیدن میدانے میرستم ناگاہ از طرف دیگر کویچه سگے را دیدم که بطرف من می آید در میان
 کویچه گل و لائے بسیار بود از خوف انتشار ترسیدم که پارچه پنجس شوند در رفتن مساحت
 و مساقبت کردم هر چند جهد نمودم سگ بجگے که لائے بسیار بود برابر من رسید و با من بزبان
 فصیح و کلام طبع گفت که پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود که حق جل و علیمی فرماید ان اللہ حرم علی
 نفسه الظلم یا عبدا فلا تظالموا۔ یعنی حق سبحانه تعالی می فرماید که اللہ تعالی حرام کرد
 ظلم بر ذات پاک خود پس ای بندگان من بایکدی ظلم نکنید پس توجرا ظلم و تعدی کردی که شارع
 عام برائے مروت تمام خندگان است خواه انسان باشد خواه حیوان و مساقبت بین ظلم است
 در جوابش گفتم برائے خوف پنجس شدن پارچه قصد مساقبت کردم طهارت جامه شرط جواز صلوة
 است۔ سگ مرا جواب داد که اگر پارچه پنجس گشتی بپارچه شستن پاک شدی و بنجاست کبر و مخزرا
 اگر از بهفت دریا بشوی هرگز پاک نہ شود۔ اگر درویشے از راه کبر بر سگ فقر کند با و مصاحبت
 اہل حق را بجا نرینیت پیش او بتواضع ایستادم و گفتم که اگر صورت از من کبر و نخوت ظاہر گشته
 کنون حقیقتا و معنای پیش تو بہزار عجز و شکست افتادم باز سگ بن گفت کہ شیوہ اہل حق
 ایستاست نہ اختیار طرف خشک را برائے خود داشته و طرف لائے برائے من گذاشته تصوف
 نہ آن ست کہ تو کرده۔ راه اولیایانہ آن ست کہ توسپردہ سح۔ شمرمت با دایہزار شمرمت با دایہ
 این فقیر بہ ہزار شمرندگی و سراقندگی بطرفنے کہ لائے بود بہ خشوع و خضوع ایستادم و طرف
 خشک بان سگ گذاشتم سگ باز ہی گفت کہ با من عقل ضعیف و ادراک نحیف حق تعالی جلشائ
 را نمیتوان دریافت طالب کامل حق آنست کہ او را دل دانا باشد و اوسط آنست کہ او را چشم
 بینا باشد و اوسے آنست کہ او را گوش شنوا باشد و اگر از بینہا هیچ کدام نباشد ویرا باید کہ طرفیہ
 ابرار کہ عباد و زہاد و اتقیاء و اصفیاء انداختند و بہ طریق صوفیہ مقررین کہ لافرق بینی و منہم
 در شان ایشان ست و الفقر اذ الهم فهو اللہ ایشان را شان ست و تخلقوا باخلاق اللہ
 نشان ست نہ دراید۔ العاقل تکفید الاسادۃ و الجاحل لا تغنید العبارۃ۔
 وهو معکم انما کنتم و نحن اقرب الی من خیل الوسیل۔ وجود خود را با او و

اور با خود باید است او را و بناید شمر ظاهر محی آیت شریف چنین است که خدا تعالی با شماست هر جا که باشد از نزدیک
 تریم بسو انسان از رنگ گانش پس باید است که بون چیزی را با چیز معیت خوانند این بون چیزی چیزی یا بجای است
 یا بحقیقت پس علی ظاهر اند به اینست که این بون چیزی چیزی بجای است بحقیقت گویند خدا تعالی یا بجهت است
 است نه بذات بلکه بعلم بر بجهت است قدرت است نه به علمه متکلمین همچنین است اما صحتی هر قناعت کند بحقیقت
 جزئی الطلب کنند و به ایشان نیست که معیت تحتها با جمیع ذرات کائنات بحقیقت است او بذات خود با جمیع اشیا
 کائنات چون معیت است که تکاملان گویند مفهوم حکما ظاهر است یعنی نه چون معیت عرض است با هم نه معیت جسم با هم
 است نه معیت عرض عرض است و معیت عرض با جوهر بلکه معیت است خارج از حیا اربعه آیه کریمه یا لیکن من تجوی
 ثلثه الایمور العبد ولا یمسسه الا بهو ساد سهو و لا ادنی من ذلک ولا اکثر الا بهو مع الیما کانا لیاغی
 نباشد ازین از گویند با هم کسی که خدا و جبارم ایشان است و عالم است با همان احوال قول اشکارا و نهانی و ما است همه صفا
 و خفا و کیفیات ظاهر و باطنی و آنچه تن از گو باشد مگر که ششم ایشان خدا است نه کمتر باشد ازین و نه بیشتر مگر که خدا ایشان هر
 که باشد در سبع سماوات یا در و یا از هفت این مطویا و آیه کریمه و اذا سألک عبداً عنی فانی قریب تبالم یحیوان قریب
 حقیقاً از قریب به نحو اقرب میدان - زین معیت هم فرزند نشین هموش به این معیت و نیاید عقول بهوش به ای برادر
 اقرب ثلثات حق با موجودات قریب با جساد که روح از عالم امر است داخل درین خارج و نه متصل از دست نه تفصل از
 صفا جسم هم بر او انقصان طلبت معر با این با هم در جمیع اجزا را بدست اگر هر سال با قالب داشته باشد با هم خلوص نقصان
 در طهارت و صراحت و راه نیاید همچنانکه پیش از معیت قالب و انون صراحت و لطافت است به چه کثافت پیدا کند و همچنین قریب حق
 با خلق میدان که هیچ ذل امکانی به تنزه قدس ذات اجلی اثر کند و فبارک الله الخالقین چون حقیقت معیت را با هم شش
 ستر عین نفس فقد عرف ربّه در یافتی و طائفه ثانیه را هم گفته اند عینک عطا تک منبرک الیوم حدید غشا و از بصیرت
 ایشان بر داشته اند و در زمره نظائر کباب جمال اعمار ذات کمال محمدیه داشته اند جمیع بظواهر کلمات مراتب جمال کمال
 صفات متعالیات گشته و انوار آفتاب عالم کتاب بر هر ذره از ذرات موجودات یافته هر حجاب از رفتاد نیز از حجاب کمال الله تعالی
 الف حجاب من نور ظلمت منظر جمال صفاتی و آینه کمال آسمانی گماشته که اقال الله صلی الله علیه و سلم لا یزال العبد یقرب
 الی بالنوافل حتی یجفاد الاحتیة کنت سمه الذی یسبح به صبر الذی یصبر علیه الی سبطش بها و حجاب الی شی به با فلافق مینی و نه
 آنرا که متصف بقرب نوافل شده اند شری و فعلی و انفعالی هر صفتی که از نظام ظاهر است نزد این نظام از حق ظاهر است قل کل من
 عند الله حال ایشان است با کلمن نعمه فمن الله مال ایشان است سبحان الله غیر کاره و عیب امر است که دل
 ایشان گنجینه اسرار محبت الهی گشته و مخزن صفات لا متناهی و نامش مفلس نهاده اند و گدایا د شاه است
 نامش گداست و آنکس که ترا شناخت جاز او چه کند فرزند و حیان خانماز او چه کند و یوانگنی هر چه نامش بخشی و دیوانه تو

در حدیث آمده است که هر که با حق تعالی
 در محبت باشد حق تعالی با او
 در محبت است

بمقام قرب و معیت از سالکان این طائفه که حاصل است پائے عقل و علم در این میدان بے
 پایان لنگ و گوش هوش در ادراک اسرار این موطن کرونگ بصر بصیرتی طوایف را در
 نظاره انوار این جمال بجز از غمی هیچ واصل نه و عقل عقلا را غیر از جهل هیچ حال نه و این معیت
 در نیاید عقل و هوش : زین معیت دم منزه نشین خموش به و حصول این قرب و معیت
 ثمره قرب نوافل است طائفه ثالثه را چون جذب آبی دریا بد حکم جَدْبِ مَنْ جَدْبَاتِ اللَّهِ
 خیر من عبادة الثقلین به سابقه عمل رفع حجب ظلمات و نورانی شود و بمشاهده مرتبه
 احدیت ذات مشرف گردد و همه علوم مضحل و تمام رسوم باطل شود حدود متلاشی تعریف و تفسیر
 لاشیء گردد و حقیقت لَمَنْ أَمَلَتْ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ هُوَ يَدَاوَسُ كُلَّ شَيْءٍ عَمَّا لَدُنَّكَ
 الْأَوْجِهَ و نور هو الاول و الآخر و الظاهر و الباطن پیدا گردد و هستی موہوم بهستی
 موہوب مبدل شود موج بحرین الملک برآید ناگاہ به غرق گردند در آن بحر چه درویش و
 چه شاه به خرمین هستی موہوم چنان به سوزند به آتش عشق که نه دانه بماند نه گاہ به حقیقت
 لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ و حقیقت توحید وے نماید و کجبه انامن اهووی و من اهووی انا و بقول
 شیرین میدان حقیقت و شاه شکر مبارز معرفت و طریقت حضرت علی کرم الله وجهه طارایت
 تَسْبِيلًا أَوْ رَأَيْتَ اللَّهُ مُتَّصِفًا بِرُؤْيُهَا حَالِ رَسَدِ حَقِيقَتِ اِيْمَانٍ وَ كُنْهُ اِطْمِئِنَانِ اِحْوَالِ
 کرد بر نصف دائره ولایت و نیمه راه اسلام را قطع کرد و باقیه اکثر ما قطع و طوس در این مقام
 واصل آگاه چنان خود را گم کند که هر چند خود را جوید حق را یابد چه چون ممکن گرد امکان بر فشانند
 بجز واجب در و چیزے نمانند ریاضے روزان تو بودم و نیاستم : شب با تو غنوم و دم و
 نیاستم : من برده بدم و دوش که من جمله منم : من جمله تو بودم و نیاستم : روزے
 شخصی بر دروازه سلطان العارفين با نیزه بیطامی قدس الله سره اتساع آواز داد این
 ابو نیزه سلطان در جوابش گفت ذَهَبَ الْبُؤَيْرِيُّ فِي الذَّاهِبِينَ فِي اللَّهِ لَيْسَ شَخْصٌ يَدْرُؤُ
 كُفْتُ بَايَزِيدَ كَمَا سَتَ فَرَمُودَنَدَ كَهَ بَايَزِيدَ رَفْتُ وَ كَمُ شَدَّ بِاجْمَاعَتِكَ وَ حَقُّ سَجَانَةٍ كَمُ شَدُّنَا وَ تَابَعَدُ
 الْأَبَا وَ رَجُوعُ بُوُجُودِ بَشَرِيَّتِ خُودِ كُنْتُمْ بَرَادَرِ اَوَّلِ يَأْتِ سَتَ بَعْدَ زِيَا فِتْ دَرِ اَخْرَازِ نَايَا فِتْ
 ست چنانچه بصر و بصیرت طائفه اولی را در معرفت حالت طائفه ثانیه بجز از انعمی حاصل نه طائفه
 ثانیه را در معرفت حالت این طائفه علیهم بجز جهل و غم نصیبه نیست اے سالک آگاه اوصول
 یهذه الحالات شریفه و المقامات العجیبه ممکن را واجب نگیرد و واجب را ممکن

نیسازد الحق و العبد عبد قال الغوث الاعظم كل حقيقة من حقايق الشريعة
 فهو لحاد و زندقه كذا نظم ممکن زنگنه عدم ناکشیده رخت : واجب بجلوه گاه عیان
 تا نهاده گام : در حیرت کم این همه نقش و نگار چیت : بر لوح صورت آمده مشهود خاص و عام :
 هر یک نهفته لیک ز مرآت آن دگر : برداشته ز جلوه احکام خویش کام : باده نهان و جام
 نهان آمده پدید : در جام عکس باده و در باده عکس جام : گوید آنکس درین مقام فصول
 که تجلی نماند حصول : و حصول این مرتبه ثمره قرب فیض است - طائفه رابعه که حصول ایشان
 از راه اصطفاء و اجتناب و تدبیر است از احوال ایشان چگونگی و چه نویسم آنجا عبارات
 فتنه و اشارات غیبی است بیان در آنجا عین شتارست علم آنجا عین جهل است قال الغوث الاعظم
 سَأَلْتُ عَنِ الرَّبِّ مَا عِلْمُ الْعَلِيمِ قَالَ الرَّبُّ جَهْلُ الْعَلِيمِ - ای برادر چون عالم نماند علم
 از کجا ماند آنجا همه عرفت بلی بر بلی است نظم قرب حق یا بنده دور است از قیاس :
 بر قیاس خود منته آنرا اساس : قرب نه بالادستی رفتن است : قرب حق از قید هستی رفتن است
 سخن اقرب گفت من جبل الوریث : تو فکندے تیر فکرت را بعید : این معیت را نباید عقل و هوش :
 زین معیت دم مزین بنشین نموش : قال الغوث الاعظم من اراد ان یبدا فی العلم
 بِالْمَقَالِ فَقَدْ كَفَرَ اے برادر احض خواص اولیاء ازین مقام بهره نیست و بجز از اعمی و جهل
 هیچ نصیبه نه زیر اچه این مقام قرب و معیت خاص مقام انبیا و رسل است مگر بعضی اولیاء که
 تبریت حضرت نبوت علی مصدرها الصلوة والسلام و اصل گشته باشند که بصیر اولیاء و انوار
 این قرب و معیت منتقم میگردد چنانچه بصیر در برق خاطر مستتر می شود اے برادر بدایت
 باین مرتبه علیا بی عنایات انرا نیست ذلک فضل الله یؤتی من یشاء و الله یخص
 بِرَحْمَتِهِ مَنْ یشاء و حصول این مرتبه علیا ثمره بین القربین المذكورین است که اعتدال از
 خاصه آنحضرت صلی الله علیه وسلم و انبیا و رسل و بعضی اولیاء بقدر استعداد آن هم بهره و
 نصیب است - اے سالک آگاهان و معلم و موصل کمال این راه عشق است و پس فتنال
 الله کما عشقه و محبتی حتی من قرنا الله ایانا و ایاکم هجائب اسرار و غرائب
 تجلیاته و انوار کلامه کلام مناب کلام مشنوی المولوی المعنوی اے شاد باش اے
 عشق خوش سودا اے ما اے طیب جمله ظنهای اے ما اے ملت عاشق زلمتها جداست : بنامش
 را مذهب و ملت جداست : آنکه عاشق نیست او در آب در : صورت خود بیندای صلا نظیر

صورت عاشق چو شد فانی از وی پس در آب انون گرا بید بگویند عاشقان راشد مدرس
 حسین دوست به دختر و درس همه شان روسه اوست به آتش از عشق در جان بر فروز
 برسد فکر و عبارت را بسوزد به آن طرف که عشق می افروزد در دین بوضیفه شافی درسی نکرد
 عشق آن شعله است که چون بر فروخت به هر چه خبر معشوق باقی جمله سوخت به مانند الله
 باقی جمله رفت به شاد باش ای عشق شرکت سوز زفت به ذر گویم عقل با را بر درو به
 در نویسم بس قلبها بشکند به بعد ازین گرشح گویم ایله به زانکه شرح او در ای گهی است به
 در نیاید حال نخت به هیچ خام به پس سخن کوتاه باید والسلام

چون سالک در شغل خود را فانیست و علم فنار خویش در مشاهده و آمد و اصلا از وجود او علم
 او نشان نماند صاحبان این طریقت این را فنار میگویند و چون علم فنا هم بکلی برفت که علم
 هیچ نماند آن بر افکار فنا گویند و فنار اتم خوانند و نزد من آنست که چون از کثرت ذکر این حالت
 بر اینکس روسه دید و خیال این فنا مدام ملحوظ بماند تا که ملکه گردد که وجود هوش و گوش و
 و عقل و فهم بر آن کس منکشف گردد که من تمام فلسفه ام به نسبت خود که در من هرگز بقانیت
 و این علم تن کردن و ذایل نشود چه هیچ حرکت و سکون از خود و از غیر خود نیاید مگر از خدا جل جلاله
 پس هر این کس فنا اتم آمد من عرف نفسه بالفنار و چون خود را مع تمام مخلوقات عدم محض
 دید و فنا مطلق شناخت و حق حقیقت خود بیکه دریافت نه بد یافت خود بلکه به تعلم پروردگار
 خود جل جلاله فنا تمام شد و بازلین وجود موهوب خود را تامله بقیومیت حق قائم دانست که
 که در هر آن قائم مطلق و موجود بر حق مرام وجود و قائم میدارد و مدام مدد وجود از آن طرف چنانچه
 فقیله را از روغن تازه در چراغ مدد میرسد که با و قائم دن جمله مخلوقات بدین دستور پس
 درین مقام خوف و رجا بیکه از غیر حق بر خاست - حقیقت فنا و بقا این کس را منکشف شد
 پس در هر آن فنا و بقا در یک ذات واحد بمرتبه کمال آمد پس در هر آنی که فناست بقا هم با
 اوست مقام فنا فی الله و مقام بقا بالله همین جا اتمام یافت و السلام علی رسول الله و آله و صحبه
 و تابعیه - ذات حق سبحانذ تعالی من حیث هی شجر و تلعن الاسماء و الصفات
 و النسبت و الاعتبارات - مدرك و مفهوم و مشهور و معلوم یککس نتواند شد
 و محکوم علیه هیچ حکمی نیگردد و لیکن باعتبارات التحلیات و النسب و الاعتبارات
 علمی قدر الطاقه البشریه و الاستعدادات معلوم و مشهور و میگردد و آن حقیقت

علیه اول تجلے کر دو علمائے بشارت نے کلے جامع جمیع شیون الہیہ و کونیہ ازلیہ و ابدیہ بآن طریقہ کہ ذات
 خود را مستحکم جمیع حقائق و نسب و اعتبارات و اسماء و صفات چه نبوت و نسب و چه تجرد از نسب
 بلکه تجرد از تجرد نیز یافت ابرو چه کلے کلے بے اعتبار و امتیاز شیون از یکدیگر و این صورت معلوم
 ذات را حقیقت محمد علی منظر الصلوٰۃ و التسلیات و برزخ کبرے و مرتبہ قاب قوسین او
 اونی گویند و اگر بآن ملاحظہ عدم اعتبارات کنند احدیت گویند و اگر ملاحظہ اثبات اعتبارات کنند
 واحدیت گویند و باصلاحیت و اعتبارین مذکورین را همان حقیقت محمدی گویند پس
 ظهور جمیع اسماء متقابلہ چون ہا وے و مضل و معطلی و مانع و معز و نذل و باسط و قابض و رافع
 و خافض و اسماء غیر متقابلہ و جمیع حقائق مختلفہ و جمیع افراد متعددہ از اعلیٰ و ادنیٰ و نفیس و
 خسیس از عرش تا بہ فرش و ملائکہ علویہ و جنبہ سفلیہ ہمہ ناشی از ان حقیقت محمدی است و قول
 رسول مقبول علیہ السلام اول ما خلق اللہ نور یک ثم خلق اللہ ما خلق اللہ نور ی
 و قول لولا ک لہما خلقت الافلاک و نعمہ لولاک لہما اظہرت الربوبیۃ و ہذا یاجمل
 انت عشقی و انا عشقک تا ہفتاد ہزار سال را ان اندر انگہ ہر چیز است و نام سستی براو ہنہا
 ہمہ ششی از ان حقیقت علیہ است پس ظهور ذات در ہر کیفیت است و ہر صفات در ذرہ اسماء
 و ظهور اسماء در ہر چیز منظر ہر چیز در عالم موجود است حسن ذلتہ دارد و قبح نسبتی و اضافی چنانچہ
 سمیت و رسم صفیست کامل احسن کہ اہل زہر دانند و بہ نسبت اہلاک بخیر و راقیح پندارند و
 و چون حدت آہن شمشیر فی نفسہا صفیست حسن اگر موقوع شود و اگر استعمال بے موقع نمودہ آید
 جسم پندارند پس ہر چیز در حقیقت آید بہ نسبت آنکہ حقیقتا بے پیدا کردہ است در مس حکمتا بے
 عجیبہ و کمالات غریبہ است زیرا ما خلقت ہذا باطلہ مشعر این است زیرا کہ حکیم مقصد
 ایجاد باطل نکند ہر برگ درختان سبز در نظر ہوشیاری ہر ورقہ و دفتریت معرفت کردگار
 للحافظ الشیرازی ہر پیرا گفت خطا و مسلم صنع نرفت بہ آفرین بر نظر پاک خطا پوشش یاد
 چون سروان من شئی لہ لیسیر لیکجا در یافتہ انوار آفتاب عالم تاب را در ذرہ خوار و اسرار
 بحر فخر در قطرہ بے مقدار یافتہ در ہر چیز نظر کند خدا را بسند .... این است کمال مرد در راہ
 خدا۔ قال امیر المؤمنین علی کہم اللہ و حہ ما رأیت شیئا الا اورایت اللہ فینہ و نیز ان
 منقول است کہ ما رأیت شیئا الا اورایت اللہ پس حقیقت محمد جامع است
 مر جمیع مخلوقات علویہ و سفلیہ علیہ و عنیہ را و باعتبار مقتضیات اسماء متقابلات منظہرات

از آنکه دنیا حدت است بذكر او وضو او لے و عقیقه جائے قضائے شہوت است بذكر او غسل
 احمرے پس از جهت ارشاد طالبان و امداد سالکان است کہ زہنہارا بہنار الذاتہا یا مطلوب
 و محبوب خود سازند و ذکر آنہارا در دل نگارند و ذکر آنہارا بر زبان نیارند و اگر سہواً ذکر کرد
 بتوبہ و استغفار تعجیل نمایند وضو و غسل از لوازم کمال توجہ استغفار دانند۔ اے برادر
 قصہ مردان دیگر و مختنان و مؤنثان دیگر قال علیہ الصلوٰۃ والسلام طالب الدنیا
 مؤنث و طالب العقبیٰ مذکور و الاضیاء قال علیہ الصلوٰۃ والسلام الدنیا
 حرام علی اهل الآخرة و الآخرة حرام علی اهل الدنیا و کلا بہا حرام علی اهل اللہ
 ے تو و طوی لے ما و قامت یاریہ فکر ہر کس بقدر عہت او ست یہ قیمتہ المذہبہ ہر جہ
 مقصود تست معبودت ے گر گل گذرد بخاطرت گل باشی ے در لیل بقیر لیل باشی ے
 ہمت عوام کالانعام ہمہ پوست و ہمت صاحبان و عابدان ہمہ ازوست و ہمت عاشقان و
 عارفان ہمہ اوست ے نیست بر لوج و لم جز الف قامت یاریہ چکیم حرف گریا نہ ادا و ستام ے
 اهل الدنیا فی نذران مبین و اهل الآخرة فی خسران مبین و اهل المحبۃ و العشقان
 فی شہود و عیان مبین لولا الحق ما خربت الدنیا منقول است و اہل الختہ بلہا کلام
 مقبول است۔ حق شان چیت مزخرفات فانی را و مہوات آنے را بر نعیم مقیم ایدے
 سریدے ایشار کردن و بلہ شان چیت از قصور ہمت حور و قصور اختیار نمودن و از خفت
 و نسیان طلب بستان کردن و از طلب کمال و جمال حضرت حق بازماندن فاعلموا یا
 اُولی الْأَبْصَارِ وَ تَفَكَّرُوا یا اُولی الْأَفْکَارِ شمع۔ سوف تری اذا انکشف
 الغبار ے افسر حقیت مرحلت احمار ے ے بہ دانے چور روشن شود این بخاڑ
 کہ بر لاشہ یا بر ایسے سوار ے اللهم اقطع عنی ما یقطع عنی عذک و خلاصنا عن
 الملامی و ارننا حقایق الاشیاء کما ہی پس دل و زبان را از ذکر دنیا و عقیقہ بازداریم
 و در سے بحقیقت کار آریم مقرران آلہ و محرمان در گاہ در طے مقامات عالیات بند نشوند و باقامت
 در مقامات خرسند نگردد و سلوک اجمالے را پسند نہ کنند تا اولیٰ حق مقام فرو تر نکنند عروج
 بمقام برتر نہ نمایند

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ مُحَمَّدٌ لِلّٰهِ وَالصَّلٰوٰۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سُوْلِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ جَمِیْعِیْنَ
 اَبِیْدَا زَفَقِیْر عِبْدِ الرَّحِیْمِ بَعْدَ اِسْلَامِ خَیْرِ اَنْجَامِ بَخْدِ مَتِ اَنْ عَاشِقِ اَنْدِ عَآرِفِ اَسْرَارِ دَرْ گَآهِ مِیَا

شیخ محمد بن یوسف واضح آنکه عمر عزیز العزیز اعمال صرف باید نمود تا در آخرت خسارت نشود آنچه جمع
 حسنات حسنه اند لیکن حکم حسنات الابرار سیئات المقربین حکم دیگر دارند که لا یعرفه الا
 العارفون والعاشقون ولم یعرفه العلماء کاملون سلطان العارفين بايزيد
 گفت توبه الناس عن الذنوب وتوبتي عن قول لا اله الا الله ومصطفى صلى الله
 عليه وسلم فرمود افضل ما قلت انا والنبیون من قبله لا اله الا الله کس نداند که بايزيد
 قدس سره مخالفت کرده است آن لا اله الا الله نیز زبان سنت نه بدل لا اله الا
 الله گفتن دیگرست ولا اله الا الله دانستن دیگرست ولا اله الا الله شدن دیگرست
 پس توبه سلطان العارفين از درجه عوام اینست که مرتبه اول است فافهم انما یعنی مانند شروع
 در اثبات است و بحکم العشق ناره فی القلوب یحرق ما سوى المحبوب والمحدث اذا قوت
 بالقدیم لم یبق جندان باید سوخت که عاشق سوخته گردد چون عاشق سوخته شد در بعضی
 منظر عشق می ماند و در بعضی معشوق مبادیت شیدا الا ورايت الله شعر باول است
 چون از تو بجز عشق نجویم جهان بی خواهی تو وصال چو خواهی هجران بی هجران وصال
 تو مرشد کیسان بی عشق تو بودم ندارد سامان بی منی از ثانی است علی اختلاف
 الاستعدادات اختلاف الحالات درس و تدریس بی حضوری لقلقه زبانی است
 و تضييع وقت و آنچه در سینه است درسی نه اما افراق بنیاد الاقران ثم الاقران دوام شهود
 و حضوره و انصب العین دارند و در هر چه مشغول باشند عین وصل است و اگر شهود و
 حضوره مشغولی بصاوة و تلاوت اند عین و بال سر رشته دولت ای برادر کفایت
 این عمر گرامی بخیرت گذارت و اتم همه جا با همه کس در همه کاره میدار نهفته چشم دل
 جانب یاریه قل الله ثم ذرهم الله الله میان محمد معظم را معلوم آنکه غفلت
 ولو كان ساعة كفرت مسلمان باید زیستن بی یاد خدا زیستن بصورت مرگ است بلکه
 بدتر از مرگ و میان دلدار بیگ را چه نویسم که خود و انا و فهمیده اند آنچه آسن و اهم باشند
 مشغول باشند و دیگر نوشته بودند که کتاب می نوشته باشند مخدوم با چون فرصت کم است
 نوشتن میسر نمی آید باین هم هر چه شما بنویسند در باب او حله و جوابی و شرحی نوشته
 خواهد شد و بی سائل میسر نمی آید امام شافعی رضی الله عنه فرمود علم علماء العلم من
 نیرسد و تمام علم من باین سئله صوفیه نیرسد الوقت سیف قاطع فعلیک الوقت

شیخت ناب حقائق و معرفت الکتاب برادر شیخ محمد و شیخ سعید و دلدار بیگ از رویش
 و المین بعد از سلام خیر انجام واضح آنکه الوقت سیف قاطع پس لاجرا سعی تمام در حصول گاهی
 دوام باید کرد که سعادت و عبادت و شقاوت در فراغت التصوف کلمه جبار استقلط
 فیہ ہنزل کان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم دائم الفکر متواصل الخزان - ہر چه
 از حق باز دار و از خود باز دار ما شغلت عن الحق فہو صنیع و دنیا کے چیت دنیا
 از خدا غافل شدن : نے قماش و نقرہ و فرزندوزن : بطالعہ کتاب و مذاکرہ علم بچندان تو عمل
 کنند کہ داخل در العلم حجاب الہی کی یاد دہان کنند کہ وصل العلم فرج حجاب گردند
 علم حق در علم صوفیہ کم شود : این مثل کے با مردم شود : وصیت بزرگانست کن طالب
 الاستقامت ولا تکن طالب الکرامت اوقات عزیز را منتعم شمار و الفاس خود را بے
 آگاہی بگذار کن اللہ والا فلا تکن باید کہ در از یاد کیفیت و کیت نسبت کوشش کنند
 ۵ تو ز خود کم شو کہ توحید این بود : کم شدن کم کن کہ تفرید این بود : سأل العوث الہ عظیم
 عن الرب عن وعلمہ فاجاب اللہ تعالیٰ جعل العلم فاقمہ - چنان باشی کہ خود را غفلت
 بر آری و دیگران را نیز حکم آیتہ کریمہ فاستقم كما امرت ومن تاب معك - اللہ اللہ اللہ
 و لیس فی الوجود سوی اللہ - ع - قلم انبیا رسید و سر شکست : : : : : : :
 حاملاً و مصلياً و مسلماً - اما بعد از احقر العباد عبد الرحیم بعد از سلام خیر انجام محبت واضح
 آنکہ اے برادر کار عاشق سوز دوام و ساز تمام ست و شیوہ معشوق کرشمہ و ناز است و طریقہ
 عاشق ہمیشہ عجز و نیاز و زرد وین ہمہ پیران رہ را : محاسنہا بخون دل خضاب است :
 ہمہ مردان درین رہ زین مصیبت : حکم با تشنہ و دلہا کیاب ست : فرض عشاق ست
 توجہ دوام و ہر چه آن حضرت وے را باز دار و بروے حرام ۵ کل نوم علی المحب حرام
 قال علیہ الصلوٰۃ والسلام من شغلت عن الحق فہو دنیاک و صنیع ازان لا ابلے
 یعنی عارف شبلی پرسیدند کہ ما صفتہ العارف قال ہم بکیم عمی - قول جبک الشئی
 لیمی و لیم ہوید این ست ای برادر چون لا الطان اللہ را چندی و کل شیئی ما لک الا
 وجہہ را دانستی ستر ما ایت شینا الا اورایت اللہ فیہ را معلوم کردے پس ہر چه روی
 آری بحق روے آورده باشی ہر چه بینی حق را بینی ہر چه شنوے حق را شنوی نہ این ست
 کمال مرد در راہ خدا : در ہر چه نظر کند خدا را بیند : اے برادر زہد تقوی مرتبہ علیاست اما

گفت ما را جلوه معشوق در این کار داشت ؛ عاشق دل سوخته از خود و از غیر نظر بر دوخته
 بمقام می رسد که عشق آنجا حجاب است - قال الغوث الاعظم العشق حجاب بین
 العاشق والمعشوق چون عاشق و معشوق نماند خبر معشوق هیچ نماند مع ما نالا اللہ باقی جمله نیت
 هم قلم اینجا رسید و سر شکت ؛ الله الله ليس في الوجود الا الله ؛ ؛ ؛ ؛ ؛
 که استعدا ملاقات و فتولای یومیہ کرده بود اجماع جمیع اهل اللہ است پیر آنکه بلئس الفقیر
 علی باب الایلی و حق سبحانہ تعالیٰ می فرماید که ما امتاع الدنيا الا قلیل و ازان اقل قلیل
 شما رسیده پس بالغرض ازان چیزے بن خواہید داد جزر لا تیجراش خواهد بود پس برائے
 جزر و لا تیجراے چه مناسب کہ نام خود را از دیوان حق تعالیٰ برشم کہ در کتب مشائخ مکتوب است
 اگر نام کسی در دیوان باد شاہے باشد از دیوان آہی برے آرندش - کہ خطے نوشته و استعدا
 نمود کہ زیارت خواجہ معین الدین شریف آرند کہ بدان تعریف ملاقات میسر آید - فرمودند
 ان الله لا ينظر الى صوركم و اعمالكم انما ينظر الى قلوبكم و نياتكم با مثال این امور فرمودند
 نمی شوم - کہ از کمیا و کیفیت سلوک راه خدا استفسار نموده بود ارقام فرمودند اذا تزوجت
 الاحساد و تجسد تالاس و اح حصل المقصود

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله
 معارج المنهم القويم والصلوة على رسوله صاحب الخلق والعظيم وآله واصحابه
 الهداة الى النعيم المقيم - اما بعد فيقول العبد الضعيف الخيف الراجي الى الرب
 المعين عبد الرحيم بن وجده الحق والدين غصرا لله له ولوالديه واحسن اليهما
 واليه لما قدمت الشيخ عبيد الله بن مخزن الخفائق والمعارف شيخ محمد قدام سر
 اشغال الطريقة والقادريتي والچشتية والنقشبندية والمدارية زاد الله لاهلهم
 شرفا وعزرا ورايت فيهم آثار الفناء والبقاء والنوارها واسرارها واحببتهم لاس شاد
 الطالبين والسالكين الى الله والبتدخر فتا المشايخ قدس الله اسلمهم كما
 اجازني والبتدتي مشايخ الطرق المذكورة فمن حجبه فكانه عجبني ويدا كيدني
 فمن باعه فكانه بالعي وايضا اجزته لدرس التفسير والحديث اللهم ارزقني
 اياها الاستقامة على سبحة المشايخ واجعل لآخرك خيرا من الاولى بعزتك
 وبجزة نبيك وآله واصحابه اجمعين برحمتك يا ارحم الراحمين قال الله تعالى

نایبات سبحانی و توصیفات ربانی شامل حال حسن مال آن ذات منبع انحنات متوالیه و
 متکاثره باد بالبنی و آله الامجاد و بعد از ابلاغ سلام و شوق استیام واضح ضمیر عشق پذیر آنکه
 رفیق بنیق رسید شوق پر زیاد گردیدار قام کلک مشک فام شده بود که از استماع کلامها آهسته
 ترجمان روز و شب طبع شادان و مست سرشار است لذت غریبه را در یافته شد سید اسند افیض
 حق ناگاه رسد فلما بر دل آگاه رسد علامت دل آگاه چیت - ادخال النور والنور و سرور
 بدانکه الحبيب الشکوس و القحافی عن دار الغرور آری لذت یاد حق ذوق همه لذت با
 است ذاق من ذاق فهم من فهم و من لم یذق لم یذم - لذت دنیا و لذت آخرت
 در جنب لذت دریافت حق بمنزله و سوسه در مشاهد حق آنانکه شراب مهل چشمیده اند و از
 خود و از غیر خود رسیده اند علی الدوام در هر دو جهان مست و سرشارند علامت مستان اهل
 عشق حق را چنان گفته اند خیار می سکای کادینهم و انصاری - الحافظ شیرازی
 مستم چنان کنی که ندانم ز بجزودی بی در عرصه خیال که آمد که ام رفت به و فخره حصول مستی چوب
 انقطاع هستی است - منبع اسرار شیخ فرید عطار گوید در دمی خواهم ولیکن در دو تو به لیکانی
 در خوردن در خوردن کفر کافر و او دین دیندار را به ذره در دل عطار را به روز قیامت حق
 سبحان تعالی رفته نوشته بر اهل بهشت بفرستد عبادی شغلتهم بالخور و القصور و نسیم
 لقای از غایت غلبه در عشق تا نهفتاد سال در بجزودی باشند و عاشقان عالی همت و متعا
 نهمت دوام نسبت دارند لگریک نفس ازان غافل شوند خود را کافر و اندان الله عباداً
 الوغظوا طرفة عین لا مرتدوا و علوهت و تموهت جناب من ماب منقضى بهان است
 که یک سخطه و لمح از حق و اهل حق غافل نباشند الحمد لله علی ذلک و علائق ظاهری اگر
 مانع قرب اسرار نیست داخل علائق و در شمار نیست قال علیه السلام الدنیا ما یثقلک
 عن الحق و چیت دنیا از خدا غافل بودن بی نه قماش و لقره و فرزندوزن به هر چند
 چشم باطن عاشق از مشاهده جمال معشوق مسرورست چشم ظاهری برائے دریافت جمال
 یار در خلق مدلم است و جمال یار سبزه و منزه ازان است که چشم ظاهرا در یابد لهذا تحقیق برانند
 که از هیچ بنی مرسل و ولی کامل قلق ز فتنه نه مخصوص بدار دنیا است بلکه در دار محبت نیز
 للحافظ الشیرازی به بلبله برگ گلے خوش رنگ در سقار داشت به و اندران گ
 نوا خوش ناله های از داشت به گفتم اش در عین وصل این ناله فریاد چیت به

موقوف دارند و اوقات شریفه را بتوجه تمام علی الدوام بآن نسبت گذارند و حرف گوگان ذکر
 سیاه کنند: دل که تیره است که چو ماه کند حرف و صوت را در دل نیارند بلکه در بیام
 نسبتی زیاده از نسبتی که در نقطه است حاصل گردد و ذکر درین مقام چون و سوسه است در مقام
 ذکر دل از ذکر باز داشتن در حضور این نسبت از جمله فرائض و واجبات طریقت است زیرا که
 چه این نسبت حقیقت ذکر است و جائے که حقیقت حال است تخیل الفاظ و اقوال را چه دخل مشفق
 هر وقتی که این حقیر در ملازمت قدوه عارفان حضرت خواجہ خورشید قدس سر میفرمیدیم
 وصیت می فرمودند که خود را از درس و تدریس و مطالعه کتب و حکایات غیر ضروریه بکیودار
 و خود را بالکلیه بآن نسبت کار که ناکزیر همه گزیدگانست بحق که تفتی آن چنانها بود آنا عجیبه آن
 نسبت ظاهر نمیشد و چون از آن چیز یاد دست داشتیم آنچه میخواستم یا فتم و اگر قصهها توجهات تصرفات
 آن برگزیدگان را بنویسم و قترے باید مشفقاً بسیاری از اکابر این طریقه نسبت آگاہی و
 مشاهده را بچشمیت و وجود مشاهده آگاہ در میان نباشد تجلی ذاتی پندارند بیہات بیہات تجلی
 ذاتی بر اطل بعید ترست و لد در قایله کیف الوصول الی سعال و دو کتابت قال
 انجبال و دوہن صیوف: منزل عشقت مکانے دیگرست بہ مرد این رہ را
 نشانے دیگرست بہ آرس نسبت آگاہی آئینہ مقدسہ تجلی ذاتی است و این نسبت از
 سطوت محبت و غلبہ شوق است و تعیین علمی است کہ علم بر الک در لطف مقامات رسیدہ
 معشوق چون نقاب زرخ بر نمیکشد بہ کس حکایتی بہ تصور چرا کنند: ارباب ہم
 عالیہ را بکے ہمت مصروف بآن بودست کہ لطیفہ کہ را بجز بک معلوم کہ حق است تجانہ
 معلومے نماید مقتضائے دانش و بنیش خدمت شما آنت کہ در تخلص و تجرید و تفسیر لطیفہ
 مد کہ از ہر چیز ہست اہتمامے باقیے وجوہ نمودہ شود و استغراق تمام و شہود و دام کہ نہا
 مجموع مقامات است حاصل گردان الی امرک المثنوی اشارتے باوست تا بوسیله این
 حالت عظیمے و سعادت البقہ ترقی با وج تجلی ذاتی کہ در سرور روح و در ظاہر و باطن بشہود
 غمور سجانہ نماید باشد بر سزد و سر کل شیء ہالک الا وجہہ مہرین گردد۔ حمد لہ کہ
 در طریقہ خواجگان قدس اسرار ہم بعضے اصفا و از کبار اور مبدراہین جنین دولتے بے وسیلہ
 ہیچ چیز غیر صدق عقیدہ و افتقار با تم وجوہ حاصل میگردد۔ اد رک من اد رک
 وشک من شک والسلام

تو کاشن نبود ای عارفی بگرشت همه فساد باقی بیه لولا لغات برق نور اقدم
 من جمعی الجود و وحی الکریم من یختر حجاب من ظلمات العلامه او یصهنا من
 هفتوات القدره یا کا خداوند که ذات و صفات تو تعالی و تقدس مدبرک و مفهوم حکیم
 نتواند بود فکیف که بدالت لفظ و عبارت بدان اشارت تو ان نمود و عشق است بیرون ز
 یرده نور و ظلام به خارج از احاطه عقول و افهام به خواهم که بخوانم اش لبذ نام ایا او بر تر است
 که گنجد در نام به وصلوات نامیات و سجات ذاکیات بر حبیب او که آینه جمال و کمال بادست
 تعالی شان و مفتاح خزائن جود است عم احسانه اما بعد از احقر فقیر عبد الرحیم بعد از ابلاغ سلام
 محبت و شوق الیتام بحجاب کمالات الکتاب فضائل و فوایل مآب مقتدای سالکین خلاصه اولاد
 و اصلین سلاله احفاد عارفین یعنی شیخ زین العابدین واضح آنکه مکتوب مرغوب در احسن ساعات
 دایم اوقات رسید چشم را نوری و دل را سرور و حال گردید مندرج بود که بسبب جذبه
 و توجه صرف آگاهی دوام روئے نماید در کیفیت و کیت ساعت بساعت افزاید و تمام هستی
 موهوم در عطار و دوستی موهوب عطا شود و در شهود واجب آثار وجود اسکانی بالکلیه
 مضمحل گردد و آثار و انوار وجود حقان در ظهور آید و از مقام قرب نوافل گذشته در مقام قرب
 فرائض در آید افراد انسان چه بلکه اشخاص حیوانی متاثر این نسبت شوند چنانچه محمد قلی
 نام مخلص فقیر هر وقت که از نسبت جذبه آگاهی متاثر گشت اسب از رفتار می ماند چون
 مغلوب این نسبت میشد اسب بر زمین می افتاد و چون زیاده مغلوب می شد نفر هم مغلوب میشد
 و می افتاد و بعضی اجهان بعضی حیوانات از نسبت این احقر متاثر شدند و دان و کاه را ناسه و
 گذاشتند و طاقت شکر نیاورند و مردند و قصد بزرگان این طریقت و متاثر شدن حیوانات بعد
 تو اثر رسیدن و مشاهدات کثیره واقع شده لیکن از بعضی اکابران وقت آثار صرف ظاهر شود
 که ماسور شوند و از بعضی آنوقت که مغلوب نسبت شوند از بعضی المکلبین هر وقت که ایشان بخوانند
 و عجب تر آنکه در ایام جوانی بعضی یاران وقت توجه چنان متاثر شدند که جنبه ایشان در هوارفت
 و باز بر زمین آمد توقع که چند مرت در دوام این نسبت جد و اجتهاد نمایند که بعد دوام رسد که اثر در
 جمیع یاران ظاهر خواهد شد و نیز مرقوم شده بود که بر روز و شب نیز متوجه این جانب باشند و ما
 مشفقاً از بعد نوشتن این مکتوب بعد عصر روز پنجشنبه زیاده توجه نموده خواهد شد و اثر زیادی
 نیز ظاهر خواهد شد انشاء الله تعالی و نیز امول آنکه خود را از درس و تدریس مطالعه کتب

و زبانه مشا در نساخته اند از بیخه خاطر فقیر نگار است که حسن عروسی را بکدام موسم فرار داده اند
 بچو اند و چگونه اند و احوال چو نست و حقایق و معارف ظاهری و باطنی خود بنمشه و حقایق نموده اند
 که در کدام سیر و سلوک هستند فکر در کاره کن که بجز حق را بنده نشوی و کاره کن که فردا در دنیا
 نشوی حیات دنیا سهل است غافل بودن از حق مطلق جهل امروز که در دست دو کان است گوی
 در میدان است نیز بیا که وقت بجراکے رحمان است والا فردا نه گونے در میدان یا نه و نه در دست چو گان
 دنیا فانیت با حق مشغول بودن سعادت دو بهانی ذره یاد و آگاهی به از سزا ر بادشاهی طلب
 مو لے از همه او لے اندیشه اهل معرفت و طلب دوست باعث خلاصی او است که خلاف نفس
 فرض عین و ضیافت حق سعادت دایم اهل یاد همیشه شاد اگر چه در معاش ضرور رضامندی است
 و سلطان است اما در معاد ضرور تر رضامندی رحمان است رضامندی حق در کار است تدبیر دنیا
 و اهل دنیا چه اعتبار است دنیا و زے چند است عاقبت کار یا خداوند است و خدمت های دینی خود
 را طالب باش و نه نفس غالب اگر در خانه کس است یک حرف بس است - - - - -
 حق سبحانه تعالی جل شانہ آن مجتبی دوست حقیقی مشیخت آب کمالات و کتاب برادر میان
 شیخ عبدالوہاب جیور همیشه در حفظ و حمایت خویش دانش کمالات و غایبات مقام خود بمحض فضل
 و کرم خویش عنایت فرما شد - اخوت پناہ و وجود گفتن کفر شریعت است و دو وجود دیدن کفر
 طریقت است تو مباش اصلا کمال ابن است و بس - - - - - جهد یا بد خود و سے بلوغ باید کرد و چندان چنان
 ذکر بر سنگ دل نے کہ آتش محبت شعله گرفته کونین را و گویند را بسوز چون او مانے خدا نماند
 و بس در یک خانه دو مہمان نگنجد اوقات خود را موظف نمودہ احوال اوقات شرفی را لازم و دو آ
 گیرند و مسمور دارند امام شافعی رحمۃ اللہ فرمود - علم علمای علمتہ رسد مقام علمین آن یک قول صوفیہ
 نیرسد کہ آن وقت سیف قاطع ہندی آگ گشتی جو نیازی چونکے سوزا بود بعضے اشتغال
 بعضے کفر و اندر چه جائے دنیا - قال علیہ السلام - الدنیا حقیر علی العقبی و العقبی سہام علی اهل
 الدنیا و کما ہما حرامان علی اهل اللہ آخر کار زمین جہان گذشتنی و این را گذشتنی است قدح
 الیوم اختیار ماندع الغدا اضطرار قل اللہ ثم ذرہم - و لسلام برادرم خواجہ احمد علیہ
 بذکر الحق و الاستغال عن غیر الحق برسد - السلام علیکم و علیٰ عیالکم و علیٰ اہلکم و علیٰ اہل
 مور موجب حمد و شکر است حق سبحانه جل شانہ گرفتاری خود عنایت فرماید و خلاصی از غیور
 مرحمت نماید کہ بر است قال علیہ السلام - یا ایت رب ہمد لم یخلق محمد

ہر کہ باشد ذکر چندان گوشہ کہ کلفت از میان بر خیزد و اشتغال ظاہری مانع اشتغال باطنی نشود
 و علی الدوام یعنی در خواب و بیداری ذکر جاری گردد بعد از ان ہم ذکر رود ہم مذکور قلم اینجا رسید
 و سرشبکت - دوم آنکہ طالب را اول توجہ بر قلب صنوبری باید فرمود چون توجہ مذکور استقرار
 یابد بعد از ان توجہ بجمع دلالت باید کرد اول بر تحویف قلب و چون علامات و انوار تحویف مذکور
 حاصل آمد توجہ تحویف تانی باید فرمود علی ہذا القیاس حال تحویفات دیگر جواب استفسار سیوم آنست
 کہ شیخ توجہ بر قلب مریکند بعد از ان کہ توجہ اندکے استقرار یابد توجہ بانزرون قلب کند بعد از ان
 توجہ بجمع قوے و اعضاے دسے نماید سر یا ناہ القار ہر شے کہ خواہد مکنند خواہ نسبت ذکر خواہ نسبت
 جذبہ خواہ نسبت شہود خواہ نسبت فنا یا القار صحت و برائے سلب نسبت ذکر و سلب نسبت
 جذبہ و سلب نسبت شہود - والسلام - لیکن احوال سبب بعضی موانع آمدن میسر نمی شود
 انشاء اللہ تعالیٰ العزیز قصد مصمم است کہ البتہ فقیر آنجا خواہد رسید و این ضعیف را چند روز آنار
 اطلاق و حرارت بود مکتوب مرغوب نوید صحت آورد لیکن چون نقاہت بود جواب استفسار ہا مفصل
 نوشتن سید نیاید انشاء اللہ تعالیٰ من بعد مفصل نوشتہ خواہد شد - جواب استفسار اول آنکہ
 اثر اہل طریق نسبت رابطہ را بر ذکر مقدم دارند نیز دین ضعیف معمول آنست کہ نسبت رابطہ
 با ذکر جمع یابد کرد تا حقیقت ذکر بوجہ احسن و اوثق حاصل گردد و انوار نسبت رابطہ در ذکر و انوار ذکر در
 نسبت رابطہ بوجہ اکمل ظہور یابد کہ طالب از ہستی خود خالی شود و بہ ہستی برزخ متجلی گردد توجہ
 بذکر کند و جمع نماید بین رابطہ و الذکر پس نسبت ذکر رابطہ نخواہد بود بلکہ از برزخ صادر خواہد شد
 کما یجوز العبادۃ و الشہود فی مرتبہ جمع الجمع

بسم اللہ الرحمن الرحیم - الحمد للہ رب العالمین و الصلوٰۃ والسلام علی رسولہ محمد
 و آلہ اجمعین - اما بعد تا سیدات سبحانی و توصیفات ربانی متوالیہ و متکثرہ بجناب آن عارف
 کامل و عالم عامل مقتداے طالبان اہل شہود و یقین زین العابدین قدوۃ العارفین باد بعد از
 سلام محبت الیام باشتیاق تمام و اضم آنکہ مکتوب مرغوب رسید از مطالعہ آن فرحت کثیر
 حاصل گردید از مطالعہ استقامت اوضاع و حصول احوالات عجیبہ کہ نوے مندرج بود حمد و
 و شکر حق تعالیٰ بجا آورده شد - الحمد للہ علیٰ احیاء و اشتیاق فقیر را بر اشتیاق خود قیاس کند -

برادر دینی محب یقینی یعنی صلاح آثار میان شیخ عبداللہ جو ہمیشہ بیاد حق محفوظ و در حفظ وی
 محفوظ بود و ذکر و شاکر باشند بعد از سلام آنکہ مدت ست بدعاے و سلام و پیام و حفظ

عشق مرتبه دیگر است در قول حق سبحانه جل شانہ یا ایها الذین آمنوا باللہ ورسولہ تعزوا
 ودر قول صحابہ نومن ساعۃ تسعی است کہ اہل ظاہر چہ دانند ہر کما و چون یوسف گم گزینیت
 گرچہ ایمان آورد آورد نیست نہ آنکہ برکہ لا الہ الا اللہ بدل گفت اشرف ایمان حقیقی مشرف شد بہ بہت
 ہون بعید نہیاست۔ قول سبحانہ و ما یومن اکثرہم باللہ الا وہم مشرکون و قول علیہ
 السلام اہل لا الہ الا اللہ کثیرون و المؤمنون قلیلون دال بر لطیف است کہ اہل دل دانند
 محسوسان آب و گل سہ چون سبتی تو شد محقق بہ خیزد ہمہ نعرہ انما حق بہ اینجاست نہایت لطیف
 اینست خلاصہ حقیقت بہ واصلان بآن رتبہ کمال دے نیاسودند ہر نفس رالفنس و البتہ شمارند
 و آن خود را آن مرگ انگارند مجاہدان چون از کلفت رستہ اند مشاہدہ یافتہ اند ہر چہ کنند بافت
 کنند نہ بکلفت قادر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حتی یومرت قد ماہ اصحاب بعض
 کردند کہ در شان تو لیغضرت اللہ ما تقد من ذنوبک و ما تاخر وارد شدہ است چرا
 لقب می کشی فرمود افلا اکون عبد اشکور خواب و بیداری یکسان باید کرد تلمرتہ حیات قلب
 میسر شود نہ پندارے کہ بہرت از دل عاشق رود ہرگز نہ چو میر و متبلا میرد چو خیزد و متبلا خیزد
 میر بہولا استفسار ماندن و کیفیت سلوک کردہ بود گفتم در حق ماندن کن فی الناس کاحد
 من الناس و کیفیت سلوک سر حال لا تلمیہم تجارتہ ولا بیع عن ذکر اللہ اطہار نیادت
 استعداد نمود و طلب اذن تجرید نمود گفتم کہ بایک حرف میگویم داین اختصار شہادت این کار
 مصلحت نیست مہرند عالم سوز را با مصلحت بینی چہ کار بہ اختیار دارد ہوس دیگر و شقی
 دیگر است۔ اخذ را خذ رہا بین المار و المار

سبحان خالقہ کہ صفاتش ز کبر یابد بر خاک عجزے فگند عقل انبیا بہ گرسد ہزار سال ہمہ کائنات خلق
 فکرے کنند در صفت عزت ضابطہ آخرت بجز معرف آیند کای آتہ بہ دانستہ شد کہ بیچ نہالت ایم ما بہ
 و الصلوۃ علی الخیر علیہ السلام و الاکمل مجملہ الاحسن و الاجمل محمد الوجل
 و علی آلہ و اصحابہ الاکمل۔ ابا بعد۔ از درویش در شیش عبد الرحیم این کمالات کتاب
 ولایت آب علم فرغ و اصول باہر طریقہ ایصال و وصول اعنی برادر م میان شیخ محمد عبد از
 سلام خیر انجام مطالعہ نمایند بے برادر مراد ہم توجہ قلب اہل قلب توحید است قال علی عری
 اللہ عنہ الا حلاص فی التوحید ہو سلب الصفات و اسقاط النسب و الالفاظات
 نکتہ در اثبات اسم ذات بعد از نفی ہمینست عمرے صرف باید کرد و وحی بلوغ باید نمود کہ نفی

ان كنتم محبتون الله فاتبعوني يحبكم الله ويغفر لكم ذنوبكم اللهم وفقه لما تحب وترى
 بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي هدانا لهذا الصراط المستقيم والصلوة على رسوله
 محمد هادي المنهج القويم وصاحب الخلق العظيم وعلى آله واصحابه هداية طريق
 الوصول الى الله الرؤف الرحيم - اما بعد فيقول الفقير الحقير عبد الرحيم بن
 وجيه الحق والدين الدلوي غفر الله له ولوالديه واحسن اليها واليه ان الولد
 الصالح التقى حبيب الدين منبع الحقائق والمعارف شيخ محمد البهلهسي قد سر سر
 لازم صحبتي وتعلم مني علم التفسير والحديث والتصوف وتلقنه اشغال الطريقة
 العلية القادسية والحشوية والنقشبندية كثر الله تعالى طالبها واوصل الله ساكنها
 قرأيت فيه اسرارها وانوارها وآثارها فاستحوت الله سبحانه لا جازة الا مرشاد
 طالبى وصول الله وسالكين الى الله فامرني والهمني سبحانه وتعالى ان اجزت
 بلاه يصل والامر شاد فاجزة لا رشاد الطالبين واكمال السالكين اجازة ظاهره عا
 محض من المشايخ العظام العلماء الكرام والفقراء ذوى الاحترام كما اجازني مشايخ
 الطرق المذكورة قد سر الله اسرارهم ويداكيدى فمن بايعه فكان بابا يعنى ومن
 بايعنى فكان بابا يعنى صلى الله عليه وسلم عليه وعلى آله واصحابه افضل الصلوات
 واكمل التحيات واسأل الله لاجله الاستقامة والساد على الطريقة المستقيمة
 والبشارت والدادام على طريقة الغزمية وايضا اجتمهه لتعليم علم التفسير والحديث
 والتصوف وبالله التوفيق الرفيق والحمد لله رب العالمين آمين
 الحمد لله رب العالمين والصلوة على رسوله محمد وآله واصحابه اجمعين - تجرت مجمع كمالا
 ظاهرى وباطنى ومنبع حنات صوري ومعنوى از احقر فقير محمد عبد الرحيم لعبد از سلام محبت التيام
 واضح انكم اشتياق ملاقات زياده ازان ست كه تخرج بر آيد ثانياً انكم بعضه طلاب خدا و اخوان
 الصدق والصفاء تجردت عالي برائى اخذ طريق رجوع كمنند واز انجا كه بهمت عالي نهجت معاش
 ست بنظر كرون بر بى استعدادى طالبان اين زمانه بر اطهار طريقة عليه واجرائى خير كثير مستوجه
 نمى شوند - الحق اگر نظر بر كوتاهى نظر طالبان كرده شود و حمر فى از اسرار حق نتوان گفت اما احسن
 آن ست كه باهل طلب قواعد طريقة عليه بايد گفت و هر كس موافق استعداد خود بهره در شود
 قال النبى صلى الله عليه وسلم نصرت الله امرءاً اسمع مناشياً ببلغه كما سمعه قرب منبع اوى

له من سامع و طریقه بزرگان که تا اینجا رسیده همین است باید که بر این حدیث عمل کنند و هر طایفه که آید آنها را طریق بوسه ادا کنند فکل یصیب نصیبه و اگر عدم آنها را طریقه نظر بچشم اجازت که شرط آنها را طریقه است باشد ازین فقیر اجازت دانند و این فقیر را در عالم ارواح اجازت از روح پرفشوح آنحضرت صلی الله علیه و سلم است و از صاحب طریقه حضرت خواجه بهاؤالدین نقشبند نیز حاصل است و در ظاهر اجازت از عارف ربانی و ماہر اسرار سبحانی حضرت سید عبد الله قدس سره است و ایشان را از شیخ آدم نبوری و ایشان را از مجدد الف ثانی قدس سره نیز ازین فقیر اجازت از قدوة العارفين زبدة العارفين زبدة المحصلين خواجه ابو القاسم که مشهور بخلیفه حیو بودند قدس سره و ایشان را از علم علما و عرف عرفا ملاولی محمد قدس سره و ایشان را از صاحب طریقه و سلوک میر ابو العالی ابر آبادی قدس سره و ایشان را از خواجه عبد الله و ایشان را از خال خود خواجه محمد یحیی و ایشان را از مولانا کمال خواجه عبدالحق و ایشان از خال خود پیشوا کمال ابرار خواجه عبد الله احرار قدس سره را و احکم و اساس طریقه قادریه و چشتیه که کسب حضرت مجدد الف ثانی قدس سره می رسد نوشته فرستاده خواهد شد

حامدا و صلیا و مسلما اما بعد بر آدم فیض الله دائم منظر فیض الله باشد ای برادر فیض الله ناگاه رسد اما بر دل آگاه رسد وانی که دل آگاه کیست و نه که متادب با ادب باشد ادب بر سه قسم است ادب خدا و ادب رسول خدا و ادب خلق خدا من حافظ الادب بلوغ مبلغ الرجال - امام مالک رضی الله عنه در کوچه های مدینه گاه سوار نه شد زیرا چه جائے که محبوب رب العالمین رسید المسلمین علیه افضل التیمات و کسب التسلیمات پیاده رفقه شد آنجا سواری سوئی ادب است و آن امام بهام هر جا که عمارت قدیم میدید با ادب تمام بوسه میداد بر امید آنکه شاید که آن گل بوستان بنوت و آن ثمره باغ رسالت بوسه دست رسانده باشد چون فیض رسد چشم و اشود و تماشای فیض مقدس مبینی و بعد از آن استقرار با سر از فیض اقدس می چندان فاضله و فیض مبینی که از فاضله و فیض از نصیبت مستقر گردد بجز فیاض هیچ نه مبینی چون سعادت ازلی در رسد و کمال ایمان و ایقان نصیب تو گردد و از همه میوض فانی شوی و به فیاض باقی گردی مصرع الفخر اذ انتم هو الله این است : این است کمال مرد راه خدا : در هر چه نظر کند ضارا بیند : مصرع مسلم اینجا رسیده و سر بشکست : ماہر اسرار کماهی اعنی میان شیخ محمد حیو سلمه الله تعالی سلام بشتیاق تمام مطالعه رسیده واضح آنکه در حدیث نبوی علی مصدرها الصلوة والسلام

وارد است که من استوی یواہ فہو مغبون۔ پس باید کہ هیچ نفساً زجداً و اجتهاداً و تقاضیاً نیاید کرد و در زیاد کیت و کیفیت نسبت سعی بلیغ باید نمود اگر عمر نوح درین صرف شود بنور ذرہ از حق او گذارده نشود غریماً لایقہ دینہ و غریب لایودی حقہ ہمین است از شواغل متفرقہ و اوراد مختلفہ دست باید داشت و کجیح قوی و اتم متوجہ باید بود نہ ششم نہ شب پرستم کہ حدیث خواب گویم : چون غلام آفتاب ہمہ ز آفتاب گویم : ہاے برادر السکون علی قلب الہی اولیاء حرام اصلی متفق علیہ است موازنہ باضی و حال از واجبات طریق است اخلاص و بیچگانہ کہ این حقیر را عنایت فرمود اند در ادای آن صرف ہمت باید نمود و دام الذکر و التقوی علی کل حال و ایصال النفع للحق من غیر تفرقہ۔ و عدم تفضیل نفسہ علی احد من خلق اللہ و التواضع لامر اللہ و تخلق باللہ والسلام۔ برادر میان شیخ ابو معظم ہمیشہ در یاد حق متشغول باشند یا در یاد کن بید کہ چہ ماند۔ والسلام۔ قل اللہ ثم ذرہم۔

از درویش عبد الرحیم بعد از سلام واضح آنکہ ذلت انبیاء و اولیاء چیت تنزل از اعلیٰ باطل محلت الابرار استیات المقربین مقرب جناب الہی بہر اشغل آگاہی نیست آگاہ کیت کہ از آگاہی ذہل است العلم حجاب الاکبر امام شافعی فرمود علم علماء بعلم من نمیرسد و علمین بعلم صوفیہ نمیرسد و تمام علم صوفیہ در این لطیفہ است الوقت سیف قاطع کارے کہ در و نفع نباشد پسندہ یارے کہ در و نفع نیاید مگر بنیابید کہ درس بنوعے بان کہ با آگاہی باشد و درجہ اعتدال بود و یارانی کہ موافق طریقت و با شریعت یمانند بایشان التفات میکردہ باشند از مراقبہ و محاسبہ و مشارطہ و معاقبہ و مجاہدہ یک لحظہ خالی نباشند کہ بنا بر کار این طریقہ بر نفس است بنا بر کار طریق دیگر بر زبان حق حق درین ایام بعضی معارف از ذات حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم بے واسطہ اخذ نمود انشاء اللہ تعالیٰ نوشتہ خواهد شد و این حقائق ماسبق اند الحمد للہ علی کرمہ و منہ برادر میان محمد معظم و شیخ عبد الوہاب و غیرہ کہ رابطہ محنوی و یا صوری داشته باشند سلام رسانند

حامل او و مصلیاً و مسلماً اما بعد آن حقایق آگاہ و معارف ابتہاء شیخت آب کمالات اکتساب اعنی میان شیخ محمد جو ہمیشہ در بجا حدیث مطلق متفرق بود خوشوقت باشد مکتوب فرود رسید فرحت حاصل گردید و بر ایسے خوش محمد کتابے نوشتہ بودم کہ مشتمل بر عجائب و غرائب حقائق و دقائق بود در آن کتابے نیز نوشتہ شدہ بود کہ عنان اختیار در دست کہ سخنان

می نوشتم اما خالی از سر نیست که می نویسانیده بنیدانم که برای کدام شخص می نویسانیده
 و در خور حوصله آن برادر نبود آن آخر مکتوب که بزور خود را از شکر کشیده موافق استعداد
 محمد غوث نوشته شده بود انشاء اللہ تعالیٰ کتابت دیگر نوشته خواهد شد برادرم میان شیخ غوث
 بعد از سلام معلوم آنکه جز آنکه اللہ خیر الاجزاء و لقرآن اللہ عشقه و شوقه برادر شیخ معظم
 جیو را سلام برسانند بخدمت حقائق و معارف آگاه سجاده نشین مقربان حضرت الامام
 شیخ محمد عاقل جیو سلام و اشتیاق رسانند بخدمت میان عبدالحفیظ و میان شیخ عبدالحکیم و میان
 جان محمد جیو و میان عبدالباقی و میان انور و حافظ فقیر اللہ جیو سلام برسد
 الحمد لله والصلوة علی رسولہ محمد وآلہ اجمعین اما بعد از فقیر عبد الرحیم بخدمت حقائق
 و معارف آگاه ماہر اسرار حضرت آله مقرب در گاہ مقتدای طالبان حضرت احد اعنی میان
 شیخ محمد جیو همیشه در ترقی معارج فی اللہ باشند مدت مدید شد که پیامی و سلام و خبری از آن
 برادر نرسیده خاطر نگران است باید که بدست آینده این طرف خبر سلامتی خود البته بفرسند که
 جمیعت اکثر مردم اینجاست بخدمت مشیخت آب کمالات الکتاب میان شیخ محمد عاقل جیو
 سلام بنده رسانند و جمیع برادران و محبان سلام برسد زیاده وقت نبود۔

حامداً و مصلياً و مسلماً اما بعد از درویش محمد عبد الرحیم برادرم شخیات میان شیخ محمد
 عارف و والدہ میان شیخ محمد و برادر میان محمد معظم رسید بجز رضا و صبر هیچ چاره نبود انا
 لله وانا الیه راجعون۔ حتی جل شانہ نصیب ایشان مغفرت کند و شمار محبت و عشق باد و او
 شنیدن غلبه آزار میان شیخ محمد و میان محمد عاقل جیو بسیار فکر و روی نمود حتی سبحانہ در
 حفظ و حمایت داشته صحت عنایت فرماید و کتاب در عین انتظاری رسید باید که زود بدست
 آینده این طرف خبر آنجا البته البتہ می نوشته باشند که تعلق خاطر بان جانب میباشد۔ انشاء
 اللہ العزیز این بلیه بالکلیه مرفوع خواهد شد بکرمه و منہ همه برادران را و دوستان را سلام
 رسد برادرم و دلداریک را سلام و افرسد و در یاد حق باشند که عمر عزیز است شما خود بهتر میدانید
 احتیاج نوشتن نیست۔

حامداً و مصلياً و مسلماً اما بعد از سلام خیر انجام معلوم آن هر یک برادر اعنی میان شیخ محمد
 و میان شیخ محمد معظم آنکه لا خبر آزار میان شیخ محمد رسیده بود بالکلیه متوجه بجانب او شدیم
 بعد از آن چون خبر آزار شمار رسید بسیار فکر و حزن رود و چنانچه اکثر یاران را محسوس

می شد بایاران گفتم که فقیر متوجه کلیه بجانب شیخ محمد امیر هر چه شود که شود اما مناسی طبع ما
 آنست که شیخ محمد زنده ماند و صحت یابد هر چند بعضی بایاران گفتند که در باب دیگران نیز
 متوجه شود گفتم طبع بالطبع متوجه بجانب اوست بجانب دیگر متوجه نمیشود مدت ها درین
 توجه ماندم بلکه اشتغال دیگر را ترک دادیم چون درین کتابت خبر صحت شمار رسید فرحت
 حاصل شد الشکر لله والمنة که انشاء الله العزیز در باب جمیع برادران تصدیق بود و دعا کرده خواهد شد
 و المرجو الله القبول بارها بایاران همین می گفتم که هر که رود و هر چه شود شود شیخ محمد را حق سبحان
 بالاحث و عافیت دارد الحمد لله والشکر که حضرت حق قبول فرمود چون دل ازین توجه فراغت
 یافت انشاء الله تعالی توجه عام و شامل هم نموده شود

مشیخت آباء کمالات کتاب میان شیخ عنایت الله جو همیشه در عنایت حق جل شانہ بوده
 محفوظ و مسرور باشند از دوش در لیش عبدالرحیم بعد از ابلاغ سلام و احوال آنکه کتابت شریف
 رسید و نیکو است دعا مرقوم بود مشیخت پناها از کسالت طبع و از اطالت طریقی مع حرارت
 الایام و عدم الرفیق الشفیق معذور ادراک سرور ملاقات شریف ماندم و حقیقت طریقت طبیعت
 احقر فقرا و اصل خدا در هر کس با همه کس و از همه کس جدا سوالانای محمد اعنی شیخ محمد استغفار
 کنند امید است که بعد از اصفار و استماع معاف خواهند نمود و اصل حق شیخ محمد حیور اشتیاق
 فراوان رسید مدت مدید و عهد بعید شد که آن برادر ایدیه نشنیده است توجه خاطر بآن
 طرف میباشد العشق و الصبر تمه التسلیم

صاحب زمانه مخلصه یگانه بعد از سلام محبت النیام واضح آنکه اوقات عزیز خود را بغفلت عطلت
 صنایع نگر داند و انفس نفس خود را بجز ذکر حق تعالی بگذارد هر یک نفس که میرود از عمر
 گوهر است بی کار اخراج ملک دو عالم بود و بهای پست که خزانه دبی رایگان بود و اگر
 روئے بجاک نبی دست بے نوا بے پس صحبت از خلق بگذارد و روئے خالق آرزو اوقات
 خود را بتلاوت قرآن ذکر دوام و آگاهی بتوجه تمام معمور دارالم تر اے ربک کیف مد الی
 نخوان و خود را چون صورت آینه و سایه دان و سایه همیشه بے مایاست و صورت را
 نمود نیست بے بود و حقیقت محبت حق با خلق نه در گفت آید و نه در شنود پس صم بکم
 عمی فهملا لعقلون لفضیه عارفان ستستی حقیقه و النستن کار نادانان و غافلان
 ست و شغلی که تلقین کرده ام لصلب العین خود داری و دمی از راه غفلت نه براری اگر

افکنند و گفت خداوند ما و حدناک حق توحید صک و مقدر شب شیر آنت که شبی
 آن مقتداک عارفان شیر خوده بودند و دردی در شکم پیدا شد اصحاب پرسیدند که
 حضرت سبب در وصیت فرمود که از خوردن شیرت از سبب غافل شد و نسبت
 بشیر کرد چون نسبت از راه غفلت بود باینرید معاتب گشت و اگر نه بالنسبت جنوی
 بودن اشیا از مظهر و محل حق تعالی اسناد کردن آثار با شیار از انبیا و اولیا بسیار
 واقع شود و معنی حقیقت حدیث بسم الله فی قلب المؤمن حضور همین نسبت است
 و ظاهراً قل کل من عند الله والله للمرجع والمعاد والله خلقکم و ما تعملون بخوانیم و
 استباد جمیع ممکنات ذات و صفات و جمیع نسب و اضافات و همه آثار و اطوار شوی
 حق سبحانه و انیم اللهم انا حقائق الاشياء کما هی و خلصنا عن المناهی و اقطع
 عنی ما یقطعنی عن شهودک و معرفه کمالات و وجودک و علومت مقربین اگر
 آنکه چون جذب از جذبات الهی سالک طریقت و طالب حقیقت را در یابد و در و جبره خود
 و غیر خود بخود ذات تعالی و تقدس عما یصفون و تسبیح و تنزیله عما یشرکون بحکم العشق
 ناری فی القلوب یحرق ما سوی المحبوب و حکم لمن الملک الیوم الله الواحد القهار
 و کل من علیها فان و یقی وجهه ربک ذوالجلال و الاکرام نماید و حقیقت قهر و جبر
 اینجا معلوم کرد و سر و الله خلقکم اینجا مفهوم می شود و نسبت فعل و اقتدار و اطوار وجود
 بامت در نظر شهود از وجود آنرا وجود نبود فعل چگونه بود و اقتدار که تواند بود -
 شیرین مثلے بشنو مکن روے ترش ۱۰ ثبت العرش اولاً ثم النفس ۱۰ کفر شریعت و
 معبود پنداشتن است و کفر حقیقت دو موجود و التسن چون بحقیقت المد ترالی برتاک
 کیف مد الظل رسیدیم از هستی خود و از لوازم آن رسیدیم - منوی - ما همه ظلمیم
 و اصل با خدا ۱۰ سایه خود از اصل که باشد جدا ۱۰ ما همه شیرین و تلے علم ۱۰ جمله اش از
 باد باشد و سبدم ۱۰ چون آفتاب احدیت از مطلع غرت و کبر یا نیاید بچکس سایه را که همسایه
 آفتاب بود در نیاید عجب کارے هر جا که آفتاب نیاید سایه نباشد سایه رایے آفتاب وجودی
 ۱۰ بانس دست نیست مادام ۱۰ سایه متحرک است ناکام ۱۰ چون سایه زدست یاست
 ماید ۱۰ پس نیست خود اندر اهل سآ ۱۰ چیزے که وجود را بخود نیست ۱۰ هستیش نهادن از
 خود نیست ۱۰ هستی که بحق توام دارد ۱۰ او نیست و لیک نام دارد ۱۰ المحدث اذا

قودن بالقدر لیه لم یبق له اثر والعاشق المسکین اذا تلامشی فی النوار حسن معشوقه
 ولم یبق له علم ولا خیر چون پروانه در شمع فانی شد ویرایج پر و انانندان فی العبودیت
 سبب لوانکشف لطیف الربوبیة اینجا واضح گرد و سر لا اله الا الله که توحید خاص خواهر
 سنت درین مقام لایح شود و حقیقت لا اله الا الله که توحید خواص است اینجا معلوم
 گردد و نعره انما الحق زمنه سبحانی درین حال سر برزند و حقیقت اسلام که فوق ایمان است
 معانی کرده خیال کز سیر اینجا و بشناسند که هر کور خدا گم شد خدایت پشعشوق را اگر چه
 نهایت ین رنگیت اما عشق را بسیار ابو العجب نیز نگیت که حقیقت کند برنگ
 مجازیة فوق و تحت و این راه مفقود بین و شمال درین مسالک معدوم است
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَالصَّلٰوةُ عَلٰی رَسُوْلِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْحَمَهُمْ
 اَجْمَعِیْنَ اما بعد تا سیدات ربانی و توفیقات سبحانی بنجاب کمالات کتاب مهبط النوار متناهی
 مطهر آثار اسرار و آیتة الهی حقائق معارف آگاه فضائل و فواضل دستگاه شفیقتنا و
 جبینا میر که شیخ حسام الدین متوالیه و متکاثره باد بعد از سلام محبت الیتام و شوق انتظار
 واضح ضمیر فیض تاثیر آنکه کتابت بر لطافت که هر حرفه چون درمی و هر کلمه پراز سرب و
 سر سطر که کعقد الدر بود و سید فرحت بر فرحت حاصل گردید و ضوئش استفسار رفتن
 شکر ظفر اثر بود واضح آنکه از عالم و موطن لاریب بکشوف ساختند که رفتن هم مبارک اثر
 و آمدن هم باخیر و الظفر خواهد شد الینا للرحیم و الینا للمآب و سلا من رب الرحیم
 و این بشارت است عظیم - مخدوماس بادوست رسیدیم چو از خویش گذشتیم به از خویش
 که نشستن چه مبارک سفری بود به از خود باید گذشتن و بدوست باید پیوستن از ظاهر و باطن
 سفر باید کرد و از باطن بالطن البطون یعنی از مرتبه طلبیه بمرتبه اصلیت حقائق علیته باید رسید
 و از حقائق الحقیقة حقائق باید پیوست فقر اذاته هو الله این است نه ممکن واجب
 گردد و نه واجب ممکن که گوید آنکس درین مقام فضول به به تجلی ندانند و ز طول به
 شعر تعنی العشق عن هضم الرجال به وعن وصف التفرق و الضال به
 متی ما حل شی عن خیال به تحمل عن الاحاطة و المشال به اعاذنا الله من
 اعتقاد الننداقه العنید و ضلال اهل الشرك و یک دستار و یک شیشیم
 سر که مقطر و دوشیشه گلاب رسید حق تعالی بعض کر مه و منه لباس محبت ذاتیه خود آن

برادر را خنایت کنند و مشام را از بوی عطر معرفت خود معطر گردانند۔ خانہ در بارہ موقوف
 ایشان کہ جدہ را سخنان بے العلم والعلم شیخ محمد بدیع الحق پہلے رحمتہ اللہ علیہ جمع کردہ بودند
 سالک را باید کہ ہمیشہ شب و روز ذکر کند و جد و جهد بسیار کند و چنان جس کند کہ متو
 ذکر گردد و گاہے بغیر از جس ذکر نکند و جس کردن چنان فرورود کہ ہوش برود و ہلاک
 گردد و باز چون در افاقہ آید باز از سر نو همچنان مشغول و نفس را آرام نہد طالب حق را
 باید کہ از نماز فجر تا آنکہ یکپاس چیزے زیادہ روز بر آید در مراقبہ بنشیند و بعد از مراقبہ
 سخن باکس نگوید تا نماز نگذارد و چون وقت زوال شود باز بنشیند تا وقت ظہر و نماز عصر
 اول وقت بگذارد و مراقبہ کند تا مغرب و از مغرب تا عشا بنشیند و چون نیم شب شود نماز
 تہجد را نمودہ تا فجر بنشیند چون خواب غلبہ کند آب بروے خود افشانند تا خواب مندفع شود
 کہ در این وقت ہفتوحات غیبی بسیار روے نماید و کشود بسیار در خود یابد و خصوصاً
 شب جمعہ کہ بسیار فضیلت دارد باید کہ خواب نکند و اگر کسی زن داشتہ باشد باید کہ
 در ہفتہ باو یک مرتبہ خواب کند در ان شب ہم نماز تہجد فوت نہ کند کہ این وقت بازمی آید
 بلکہ بعد از اداے نماز نخسید و زیادہ نکند کہ بہ بسیار اختلاط نفس نمی میرد بلکہ طالب حق
 را باید کہ چشم بستہ ہمہ اوقات در مراقبہ باشد و بے مراقبہ ہرگز نہ نشیند و استعمال کند کہ ہمیشہ
 دوزانو بنشیند کہ نشست طالبان خدا ہمین ست و ہر گاہ کہ بنشیند خود را از خود تہی کند
 و باید کہ ہمیشہ بخیاں جمال یار باشد با شیطان رہ زدن نتواند و آنچه اطوار عجائبات روے
 نماید از اثر توجہ او داند و بجد خود نداند و چون بہ صحبت درویشے رود۔ و متاثر شود این را
 از برکت نظر پیر خود داند کہ این قابلیت از نظر ایشان پیدا شدہ فرمودند اگر درویشے یکبار
 توجہ کرد ست و از قہدہستی آزاد کرد ست اگر مشغول ماند ہمین اورا کفایت کند نیز تا کہ کا
 او تمام نشود فرمودند سالک را اگر بقوت توجہ براوج مراتب برده شود در سیر قلیل بماند
 و ترقے کردن نمی تواند پس اول اندک توجہ کرد در مقام جد و جهد باید آورد من بعد آن
 را بسوے نسبت باید رسانید تا وقت در نسبت صاف رود و نسبت چنان غلبہ
 کند کہ قریب بہ ہلاک شد و خواهد کہ بکار ہا دیگر مشغول شود تا ہلاک نگردد و فرمودند اگر
 طالب حق در صحبت یگانگان افتد زیادہ از دو سہ ساعت نہ نشیند و آنگاہ جس دم
 چشم کشادہ کند لیکن چنان جس دم کند کہ سخن ایشان نہ فہمید و اگر ضرور افتد کہ سخن

باید گفت بزبان سخن باید گفت و بدل در ملاحظه مشغل با حبس و دم باشد تا مدت عزیز
 که لغبت بے بهاست ضائع نرود و در وقت تعلیم و تعلم و در وقت آمدن در رفتن
 نیز متوجه بجانب دل حبس دم باشد تا که در وقت جنگ اعدا نیز حبس دم نگذارد و
 چون خواهد که خب سپید هم در حبس باشد که بخواب رود هر وقت که حبس کند چنان کند که
 هلاک گردد اگر روح از غایت حبس ازین بدن بیرون رود باز نیاید رھے سعادت که
 که بچھ بزرگان را این حالت رھے داده و بجز عشق و محبت و سوز و درد وصول
 بحق تعالی میسر نہ کرود و عاشق صادق را باید که تمہت بران دارد که طالب گور عمر خود
 را در یاد مولے صرف کند و این بخاطر نیارد که این کارے ست که ازین زود فارغ
 شوم کہ ہرگز بیچ بر او نہ کشاید بلکہ نظر از حصول و عدم حصول نیز بردار د کمال حصول
 ہمین داند کہ حق تعالی توفیق یاد خویش عنایت فرمود و حصول کار موقوف بر این ست
 بیچارہ تھمتش درست شد کار حصول پیوست و اگر قبض شود باید کہ نا امید نہ گردد۔ بلکہ
 همچنان در جد و جھد بماند و شاگرد اگر سالہا قبض بماند نا امید نہ گردد تا حق تعالی بکتر
 چنان بسط و کشایش روزے کند کہ انجہ سالہا سال حاصل نہ شود در یک لمحہ حاصل شود
 و باید کہ سالک در کار خود چنان گرم باشد کہ در اصلاح دیگرے قصو خود باید اگر چه دست
 باشد ہرگز بحال او متوجہ نہ شود و کار خود بوجہ احسن کرد ازین جهان برود۔ نقل مست
 کہ از حضرت اولیں قرنی رضی اللہ عنہ حضرت مرتضیٰ علی کرم اللہ وجہہ و صیت خواست
 فرمودند کہ ای علی فرصت نہ دارم۔ طالب را باید کہ در ہر حال انتظار جمال محبوب بماند
 و لمحہ لحظہ ازین اندیشہ فارغ نماند تا یک بیک در باطن او مثل چراغ افروختہ گردد و
 ظلمت ہستی برود و ہر وقت خود را ابتدی داند و در جد و جھد مشغل چنان می کند گو با کہ
 ہمین وقت مرشد ارشاد فرمودہ بیاد حق جگر خود را کباب کند و ہر جا کہ باشد ختم عمر خود
 در اینجا داند و اندیشہ بر خاستن از اینجا منقطع کند و مرگ را حاضر داند تا پیش از مرگ بپیرد
 و مرتبہ موتو قبل ان موتو حاصل شود و قبرھا عمر کہنہ را تصور کند و عبرت از دنیا گبر کہ
 روزے حال من نیز چنین خواهد شد نقل ست کہ مرده زمین میکند بذر نخلان بوسیدہ
 یافت از مرے عبرت گرفت اورا در خانہ آورد و نگاہ داشت در یاد مولے تعالی مشغول
 شد و صبح و شام ہر روز اورا دیدن لازم گرفت تا بدتیا رغبت نیفتد و از یاد حق غافل نہ رود

تاکہ از دنیا برفت استہا - و بدانکہ اگر عمر من پنجاہ سال باشد آن نیز مثل باد بگذارد آن
 روز امر وزست قال البتہ صلی اللہ علیہ وسلم اللہ ینا ساعد فاجعلها طاعة یقل
 ست کہ چون بہتر نوح علی نبینا وعلیہ الصلوٰۃ والسلام بیامد پرسید کہ اسے در ازترین
 پیغمبران از روئے عمر و نیار اچون یافتی گفت چنانکہ خانہ کہ دور دراز کیے در آید و از دیگر
 بیرون روند بلکہ خود را در گور تصور کن و بیان کہ ترا با کس کارے نہ کیے را با تو قال البتہ
 صلی اللہ علیہ وسلم کن فی اللہ ینا کانک غریب او کعابری سبیل وعد لفساک ہمن
 القبور و اگر کسی ملامت کند تنگ دل بناید شد - و طالب حق را باید کہ کار پیش خلق چنان
 کند کہ ملامت کند و نفرت پذیرند و تحسین خلق را طلب کند اگر کسی صد سخن گوید یک جواب
 ہم بناید داد و تند بناید شد کہ از تحمل کردن گناہ آمرزیدہ میشوند اگر یک جواب ہم گفته شود
 گویا کہ ہمہ جوابہا گفته شدند و اگر کسی غضب میکند در خود شخص کند اگر خود را ترک دنیا و
 ماہ و عزت باید ترس نکند و داند کہ بیچ چیز ضرر نخواہد رسانید و چشم بیچ کس اثر نخواہد کرد
 و اگر در خود میل دنیا یابد داند کہ ہمہ چیز ضرر تو اندر سید بلکہ این مثل دنیا عین ضرر
 است و دل بد دنیا دادن و محبت باہل دنیا کردن ازین بیچ ضررے زیادہ تر نیست
 و چون خلق رد کنند شاد باید شد کہ مردود خلق مقبول حق باشند و بدانکہ اگر مردمان بنظر
 حقارت بینند این حقارت جز وزرے چند پیش نیست برائے عزت این جہان کار آجہان
 را کہ ہمیشہ باد کارست بر باد بناید داد و ذلت نفس خسیس موجب تازگی روح لطیف است
 کہ او مثل یوسف است بحسن و جمال بلکہ ہزار چندان بہتر پس او را بربک نفس خوار بناید
 کرد اگر کسی گفتگو کند کوشش سخن پروری بناید کرد بلکہ خصم را باید گفت کہ سخن نور است
 کہ نفس کافر ازین مردہ میشود اگر اہل اللہ کس را محقر دارند نقص را بجانب خود نسبت کند و
 عیب در خود داند سخن او شان برستی فہم و کجے را بہ خود ضم کند تا زبان تبیند و ترقے در
 خود یابد و یقین داند کہ ہدایت و ضلالت از جانب خداست و سوائے حق تعالی از خوا
 بیچ کس این ہر دو امر نمیشوند و باید دانست کہ چون کسی ہمیر و ہمہ کس چہ مادر و پدر و چہ زن
 و فرزند شتابی می کنند کہ از خانہ بدر کردہ در گور دفن باید کرد و تاخیر نشاید کرد پس بہت
 کہ بایشان مشغول مانند و از یاد حق تعالی غافل شوند آخرا از پنجاہ گذشتن ست و این را
 گذاشتن ست قلع الیوم ما اختیار اما تدم الغد اصطرار او از زن و فاداری طلب نکند

که از زن هرگز وفاداری نیاید وزن طالب حق را زیاد باز دارد. نقل است که بزرگترین
 خواست تاسه شب مانده در روز با مشغول مانده در داد که هزار مرتبه و رو میخواند فوت شد حضرت
 رسالت پناه صلی الله علیه و سلم را خواب دید که از زبان دربار میفرمایند که سه روز است که از
 تو درود نمی رسد چون از خواب بیدار شد زن را طلاق داد و بکار خود مشغول شد و هر چه شکل
 افتد بدو از روحانیت حضرت رسول مقبول صلی الله علیه و سلم باید خواست و از غیر حسیب
 نهد ایکی دیگر رجوع نباید کرد تا کار هر چند شکل باشد حل شود اگر بحیثیت اینداری که از حق تعالی
 دعا طلبد دعائے بد در حق او نهد بلکه بحیثیت خود از حق تعالی خواهد خواست که آن منوی
 را به بلا مبتلا گرداند یا توفیق نیک بخشد و با کور دلان که از طریق اهل الله منکرند صحبت نباید
 داشت و از مخالفت ایشان احتراز باید کرد و هیچکس را از مسلمانان از خود فرودتر نباید دانست
 که شاید حق تعالی آخر الامر توفیق رفیق گرداند و بلکه کافر را نیز از خود زیورن نباید دانست که
 احتمال آرد دنیا مسلمان شده انتقال کند و به بیان کمالات بزرگان پیشین پیش عوام مشغول
 نباید شد و در خود حالتی پیدا باید کرد که از مطالعه احوال بزرگان منقعت همین است که باید
 باید کرد تا آن حالت حق تعالی عنایت فرماید که افسانه برائے مفاخرت خود باید کرد که از افسانه
 کوهی آن حالت نماند آید خواندن کتب و مطالعه آن همه دنیا است در آخرت از اشتغال
 آن بجز خسارت پدید نیاید هر چه هست یا دمو لے تعالی است باقی همه بیچ است و در
 راه حق تعالی نمیشود تا که یک دل نشود گاه گاه کتب در ایشان را مطالعه باید کرد
 که طالب را قوت عزم زیاده گرداند لیکن با مطالعه دل و عین دم در آن وقت هم باید
 بود لیکن به جمع کردن کتب اشتغال نباید کرد که آن در یاد حق تعالی خلل آرد و طبع اخسرد
 کند اگر نماز قضا شده باشد تا نماز را ادا نهد کند به بیچ کارے مشغول میشود که بغیر ادا کردن
 نماز مشغول شدن بکار دیگر شوم است و طعام که بادی باشد در وضو خلل کند از آن احتراز
 باید کرد تا در نماز خلل نیفتد آنچه بر سالک از عالم ملکوت ظاهر شود با کس نه گوید بلکه
 چنان رندانه وضع باشد که خود را به لباس صالحان نه دارد به طریق اهل دنیا نمودار
 کند اگر کسی از غیر اینها جنب خود را دست نماید مقنون دے نگرود که اهل دنیا مکاری
 باشند و اگر کسی خود را دست نماید از دے راز خود ظاهر نکند تا که او را صادق نمایند
 و کش بر اهل الله و فرمان بر طایف ایشان نیاید و اصل کار این است که اختیار خود

از میان بزدارد و خود را با اهل اللہ سپرد کند تا مقصود حاصل شود و الا هرگز حاصل
 نه شود و خود را از ان یک کس بگرداند و نیت استفاضه از دو جانہ کند و الا از بیج جا
 فیض نہ رسد۔ والسلام علی من اتبع الهدی

دل کی منظر لیت ربانی

حسانہ دیوراتو دلانی

بعضے از وظائف حضرت ایشان کہ حضرت مولانا و با لفضل
 ابولسنا شاہ ولی اللہ صاحب محدث دہلوی در انکاس العافین

نوشتہ اند بہ تحریر می آیند

وظیفہ حضرت ایشان از نوافل تہجد بود بہ تقید عدد رکعات بل بہ ملاحظہ نشاط و غیبت
 ہر مقدار کہ باشد و اشراق وضعی و دو رکعت بعد مغرب برائے ثواب والدین و برادر
 کلان خود و بتلاوت و ایما مشغول می بودند مگر بعد زوہ بہ غایت خوش صوت و بارکات
 قواعد تجوید می خواندند و غالباً در طاقہ یاران بیرون از تلاوت ہر روز دو سہ رکوع بتدبیر
 و بیان معانی آن می خواندند و یک ہزار بار نفی و اثبات بعضی بہ چہر قبل فجر و بعضی بختیمہ
 و دو از دہ ہزار بار اسم ذات ہمیشہ لازم بود خارج اوقات غیبت با وجود کبر سن
 و ضعف و ہر گاہ متوجہ می شدند بہ غیبت ممتدہ می کشید بعد وفات سیدنا و مخدومنا
 شیخ ابوالرضا محمد با ستاد بعضی یاران ہمان اسلوب و عظمی فرمودند اکثر از مشکوٰۃ
 و تنبیہ العافین و غنیۃ الطالبین و در آخر تفسیر شروع کردہ بودند چون چون از بیان
 زہرا دین فارغ شدند ضعف غالب آمد و آن رشتہ موقوف ماند این فقیر بارہا از
 زبان ایشان استماع کردہ کہ ماہر چہ یافتیم بہ دولت در دو توجہ مجر دیاقتیم
 و یک ہر روز سورہ مزمل یا زودہ بار و یا مغنی یک ہزار و یکصد بار برائے عنائے ظاہری

مے خواندند و پیوستہ در جمع احوال بے اسباب ظاہر حق سبحانہ قلوب عباد را بخدمت
ایشان مصروف میساخت۔ در آخر عمر ایشان چون رمضان رسید صیام و قیام بدو
قدیم بہ تقدیم رسانیدند ہر چند بہ حسب شریعت رخصت افطار متحقق بود کہ پیر فانی
تنبیہ بودند و طاقت صوم نہ داشتند این فقیر و ساراہل بیت چون سوال مے کردند کہ
سبب چندین مقاسات تعب با وجود رخصت شرع چیست مے فرمودند زیادہ
ازین نیست کہ بسبب ضعف بے ہوش مے شوم و بہ ہوشی خود گرفتہ ام و بدان
ماند مے شویم یعنی غیبت چون سوال آمد یک بارہ اشتہا ساقط شد و ضعف غالب آمد
و ہیضہ پیدا شد چند آنکہ اسید حیات منقطع گشت و مردہ وار افتادند این فقیر حاضر بود در
افتادن کلمہ استغفر اللہ الذی لا الہ الا اللہ الحی القیوم از زبان ایشان برآمد بعد از ان
روئے بصحت آوردند و مے اچھلہ تخفیف دست داد با آنکہ او اہل صفا با مرض غالب
ہے و قبل صبح صادق صادق چون آثار موت ظاہر شد غالب ہمت ایشان آن بود کہ نماز
فجر فوت نہ شود چند بار در ان ضعف پرسیدند کہ صبح طلوع کردہ است یا نہ حاضر ان
گفتند نے چون موت نزدیک رسید آن گویندگان بقف جواب دادند کہ اگر وقت
نماز شمانیست وقت نماز ما خود رسیدہ است آنگاہ گفتند مرا متوجہ بہ قبلہ کن سید
آنگاہ بہ اشارت نماز گذاردند حال آنکہ در وقت شک بود و بعد از ان بذر اسم ذات
زیر لب مشغول شدہ و ولایت حیات سپردند و این واقعہ روز چہار شنبہ دواز دہم
صفر ۱۳۱۱ھ بکینزار یک صد و ہی و یک سال ہجرے در او اخر عہد فرخ سیر واقع شد
و فرخ سیر بعد از حضرت ایشان قریب پنجاہ روز اسیر شد و ہرج و مرج عظیم
دست داد و عمر شریف ایشان ہفتاد و ہفت سالہ بود قصبہ فتح چتور و عمارت
مسجد جامع شاہ جہان آباد یادداشتند و ہذا خبر بار دنا امر دہ من مناقب سیدنا
و معذ و مناقب شیخ عبدالرحیم قدس سہ۔ و تلوہ انشا اللہ تعالی۔

تاریخ وفات

در ہزار و یکصد و سی یک از ہجرت رسول با دوا چار شنبہ از صفر ثانی عشر
ہادی اہ طریقت شیخ دین محمد الحیم کرواز و نیار و ون در حبت الماوی سفر

مفتی صاحب

حجلیہ خیر خواہان اہل اسلام۔ و معتقدین خاندان حضرت مولانا مولوی شاہ ولی اللہ صاحب
 محدث دہلوی رحمۃ اللہ علیہ کو فرودہ ہو۔ کہ وہ منبع فیض کہ جس سے ہندوستان قال
 اللہ و قال الرسول کے انوار تجلیات سے منور ہو گیا۔ یعنی مدرسہ کہنہ حضرت مولانا
 شاہ عبدالغفر صاحب دہلوی رحمۃ اللہ علیہ کہ عرصہ تیس پالیس سال سے غیر آباد ہو گیا تھا
 اب بفضلہ منہ تعالیٰ سید ظہیر الدین عرف سید احمد نواسہ حضرت خاتم المحدثین جناب
 مولانا شاہ رفیع الدین صاحب برادر عزیز حضرت مولانا شاہ عبدالغفر صاحب نے بتائیں
 نبی و اشارہ روح پر فتوح شاہ صاحب موصوف کی ماہ ربیع الاول ۱۳۱۶ھ ہجری سے سلسلہ
 درس و تدریس مدرسہ مذکورہ میں جاری کر دیا ہے۔ اور محقول اور منقول دونوں علم پڑھا
 جاتے ہیں۔ اور مسلمان بچوں کو دینی اور دنیوی تعلیم اس انتظام کے ساتھ دیا جاتی ہے کہ اور
 مدارس میں دیکھنے میں نہیں آئی۔ مگر افسوس ناک یہ بات ہے کہ ابھی تک اسکے واسطے کہیں
 سے کچھ کفاف مقرر نہیں ہے۔ جس سے اس کی ہمیشہ کے واسطے قیام کی صورت ہوگی
 جملہ اہل اسلام ہندوستان کو اور خاص کر جو فیض یاب ہیں اس خاندان سے اون پر فرض و
 واجب ہے کہ اس مدرسہ کے سب مدارسوں سے پہلے بقائے یادگار جائے شاہ صاحب
 موصوف کے لئے۔ قلم سے قدم سے درم سے زبان سے سعی و امداد کرنے اور کرانے بقدر
 طاقت مال صرف کرنا فرض ہے بقولہ تعالیٰ و تعاونوا علی البر و التقویٰ اور واضح رہے
 کہ جہاں مدرسہ موصوف ہے وہ ہی خاص خاص اخص جائے درس گاہ منیر کہ حضرت مولانا
 شاہ ولی اللہ صاحب حضرت مولانا شاہ عبدالغفر صاحب وغیرہ وغیرہ کی ہی جہانسی ہزاروں حلیل القدر
 علماء و ستارہ فیضیت باندہر تمام ملک میں شائع ہوئی اور جو کچھ ہندوستان میں علم ہے اسی جگہ کا فیض ہے
 اگر منظور خدا ہی تو بہر دیسا ہی ہو جائیگا مگر ابھی مدرسہ موصوف کو نہایت سخت امداد کی ضرورت ہے کیونکہ
 ابھی کہیں سی کوئی صوت امداد کی نہیں ہوئی پس اسلام کے حقیقی خیر خواہوں اور دین محمدی کے درمندان
 اور شاہ صاحب کے معتقدوں ہی امید ہی کہ اس مدرسہ کی قیام کی صورت ضرور تجویز فرماویں پتہ یہ
 ولی مدرسہ کہنہ حضرت مولانا شاہ عبدالغفر صاحب نزد سید ظہیر الدین عرف سید احمد نواسہ مدرسہ
 عند ذیہ۔ برسد

